

Daens Vandaag

Tweemaandelijks tijdschrift van het Priester Daensfonds

XXV, 4, 1-9-2001

Waarde lezers,
Beste daensisten en sympathisanten,

De laatste zondag van een warme augustusmaand. De zonovergoten IJzervlakte ligt te gloeien. En daar staan we, de oude getrouwen, voor de zoveelste keer, om piëteitsvol het offer van de Vlaamse frontsoldaten te gedenken. Was er weer wat minder volk dan vorig jaar? Had de hitte veel ouderen afgeschrikt? Is Pukkelpop inderdaad zoveel belangrijker?

De eucharistieviering kreeg een extra dimensie door de bijzetting van de IJzersymbolen in de crypte van de gedynamiteerde oude toren. De jaarlijkse mis blijft een doorn in het oog van sommige "vrijdenkende" Vlamingen. Niemand verplicht hen om 11u. te komen. Een halfuurtje (30 minuten) later begint de plechtigheid officieel. Echte pluralistische christenen storen zich ook niet om bijv. een burgerlijke, niet kerkelijke afscheidsceremonie van een overledene bij te wonen. Twintig jaar geleden toen ik nog de regie voerde bij de bedevaart was afschaffing of behoud van de H. Mis reeds een punt van discussie. Er is dus niets nieuws onder de zon. Is respect voor de overtuiging van een ander dan toch zo moeilijk. Of eisen we dat alleen als het past in ons kraam?

De media beperkten zich zoals gewoonlijk tot het bespreken van de tekst van de voorzitter en het moeizaam zoeken naar wat onbenullige randverschijnselen die niemand behalve enkele ingewijden bemerkt hebben. Aan de actuele en zinvolle bindteksten wordt geen woord besteed. Aangrijpende momenten blijven oubollig en "de jeugd" moet aangetrokken worden met vernieuwende en "creatieve" ideeën. Graag meer details, heren betweters.

Persoonlijk vond ik het een echt serene bedevaart, misschien wat mak maar het was ook echt tropisch weer. Terloops, een grote pluim voor de dames en heren van Het Vlaamse Kruis die de verhitte hoofden en dorstige kelen soelaas verschaften. De choreografische intermezzi waren mooi om te bekijken maar hadden thematisch weinig zin. Ik zoek vergeefs in mijn herinnering naar ouderwetse vlaggenzwaainummers waaraan sommige reporters zich blijven ergeren maar wellicht zagen zij een fata morgana als gevolg van uitdrogingsverschijnselen. Of verwarden zij met de kleiner wordende groep vaandeldragers bij het einde van de plechtigheid. Luk Bellens zong zeer mooi maar een paar liedjes te veel.

Zoals reeds decennia lang zullen de krachtige aanbevelingen van de voorzitter voor een groot deel de mist ingaan omdat de Vlaamse politici aan de macht, blijvend een Belgische kar duwen in tegenstelling tot onze Waalse broeders die het "eigen volk eerst" straffeloos mogen toepassen. En toch willen wij het offer van onze frontsoldaten indachtig, niet versagen tot hun testament volledig zal vervuld zijn en Vlaanderen zijn eigen lot volledig zelfstandig in handen zal kunnen nemen!

Herman Slagmulder, voorzitter Priester Daensfonds

Daens Vandaag

Verantwoordelijke uitgever:

Herman Slagmulder
Boudewijnlaan 130, 9300 Aalst
0/0 en 053 / 77 68 53

Hoofredactie:

Frans Van Campenhout
Loweidestraat 2, 1700 Dilbeek
0/0 en 02 / 567 94 98

Opmaak:

Erik D'Hondt
Wijgstraat 35, 9320 Erembodegem
0/0 en 053 / 77 44 97

Kernredactie:

Peter Dauwe, Wouter De Bruyne,
Erik D'Hondt, Herman Slagmulder,
Frans Van Campenhout en Emiel Van
Schuylenbergh.

Coördinatie publiciteit:

Emiel Van Schuylenbergh

* * *

Priester Daensfonds

Sociaal-culturele vereniging aange-
sloten bij het Overlegcentrum van
Vlaamse Verenigingen (OVV), bij de
Vlaamse Culturele Koepel (VCK) en
bij de Cultuurraad stad Aalst.

Maatschappelijke zetel:

Stadhuis, Grote Markt 3, 9300 Aalst

Correspondentie-adres:

Parklaan 30 bus 10
9300 Aalst
0/0 en 053 / 77 40 12

e-post: info@daens.org

webstek: www.daens.org

Raad van Beheer:

Voorzitter

Herman Slagmulder

Ondervoorzitter

Willy De Turck

Secretaris

Luc Geeroms

Penningmeester

Emiel Van Schuylenbergh

Leden

Stephan Beeckman, Mieke De Schep-
per, Peter Dauwe, Wouter De Bruyne,
Erik D'Hondt, Luc D'Hondt, Rob
Librecht, Roel Temmerman, Frans Van
Campenhout, Karel Van den Bossche,
Machteld Van de Perre, Louis Van Roy
en Ghis Willems.

Lidmaatschap van het Priester Daensfonds:

Jaarlijkse bijdrage: 500 BEF

Scholieren en studenten: 250 BEF

Ereleden: 1.000 BEF

Beschermende leden: 2.000 BEF

Rekeningnummer: 432 -5245521-01

* * *

Kaftontwerp: Erik D'Hondt

PRIESTER DAENS - STEUNFONDS VOOR DE IJZERTOREN

Ondanks de onverschilligheid en zelfs vijandigheid van sommige Vlamingen, zet het Priester Daensfonds zijn actie voort voor de museale invulling van de IJzertoren, het officieel erkende memoriaal van de Vlaamse Beweging.

Stortingen kunnen gebeuren op:

KBC 474-3100521-50 of GKR 068-2174746-33
of BBL 380-0043653-74

van *Bedevaart naar de Graven aan de IJzer* vzw, IJzerdijk 49, 8600 Diks-
muide, met vermelding 'Pr. Daens steunfonds'

Giften van 1.000 fr. en meer zijn fiscaal aftrekbaar.

Via het Priester Daensfonds ontving Bedevaart naar de Graven aan de
IJzer vzw reeds de som van **468.572 fr.**

Van den Eeckhautfonds, Lede 50.000 fr.
De Brouwer Carlos, Nieuwpoort 1.000 fr.
Verbond Christelijke Mutualiteiten, Aalst 4.000 fr.

WOENSDAG 17 OKTOBER

AALST

DAG TEGEN DE EXTREME ARMOEDE

Programma

18 u. 00

Opening tentoonstelling Vierdewereldgroep in CC De
Werf

19 u. 30

We gaan samen naar het tegelmonument (OCMW-ge-
bouwen)

20 u. 00

Toespraken en getuigenissen rond schulden op school
Optreden van Dwarsbalk
Bloemenhulde

STOP DE ARMOEDE

25 JAAR PRIESTER DAENSFONDS

Een schitterende tweedaagse viering

De jaarlijkse Daensdag in Aalst is dit jaar zeker niet onopgemerkt doorgegaan.

Gezien het Priester Daensfonds zijn 25-jarig bestaan (l) graag in de belangstelling wenste te brengen werd de herdenkingsviering gespreid over twee opeenvolgende dagen en wel op zaterdag 16 en zondag 17 juni jl.

Met een plechtige eucharistieviering in de Sint-Martinuskerk startte zaterdagavond het goedgevulde programma. E. H. Johan De Baere als “gloednieuwe” pastoor-deken, schetste in een fijnzinnige homilie Adolf Daens als sociaal-bewogen priester. Eens te meer zorgden “Canticorum Jubilo” – zo stilaan het huiskoor van het PDF geworden – en organist Kristiaan Van Ingelgem voor hoogstaande muzikale omlijsting.

Daarna had een druk-bijgewoonde receptie plaats in het nabijgelegen Technisch Instituut “Dames van Maria”:

publiek, wijnen en belegde broodjes, het viel alles best mee. Het hoogtepunt van het zaterdagprogramma was evenwel de opvoering van de theaterproductie “Daens” door de Aalsterse toneelgroep “Nieuw Leven”. Deze dynamische groep had reeds in de voorbije maanden “voor eigen publiek” vijf opvoeringen gebracht en was graag bereid nog een zesde opvoering van “Daens” op de planken te brengen. Auteur Gaston Van der Gucht schreef dit toneelwerk in 1991 n.a.v. “100 jaar Rerum Novarum”. Het stuk schetst het tragische leven van de gebroeders Daens gezien door de ogen van Louise Mayart, de vrouw van Pieter Daens. De kleine theaterzaal van C. C. De Werf was volledig uitverkocht en het publiek leefde enthousiast mee met de acteurs.

Het huldebetoon aan het Daensmonument op de Werf kende deze keer een meer dan gewone belangstelling. Benevens de klassieke bloemenhulde door diverse verenigingen, het optreden van de fanfare “De Terjodenaren” en het vlaggenspel van “Kunstgroep Alkuone” was er de opmerkelijke toespraak van Ghisleen Willems. Als lid van de Raad van Beheer onderlijnde hij de rol van het PDF als “inspirerende denkgroep” en vroeg hij prioritaire aandacht voor de kansarmen en kanslozen van vandaag.

Met begeleiding van de fanfare “De Terjodenaren” en de vendeliers van Alkuone ging de optocht richting Grote Markt; in de Trouwzaal van het Stadhuis was immers de academische zitting voorzien. Het zou een hele tijd duren vooraleer de circa honderd belangstellenden een behoorlijke zitplaats vonden. Uiteindelijk kon PDF-voorzitter Herman Slagmulder zijn welkomstwoord brengen waarbij hij herinnerde aan de oprichting van het “Daenscomité” in 1957, de wegbereider van het PDF. Tevens belichtte hij de huidige situatie van het Fonds en de doelstellingen voor de toekomst. De voorzitter moest ontgoocheld vaststellen dat het Stadsbestuur van Aalst niet vertegenwoordigd was

op de viering van “25 jaar PDF” waarbij hij liet doorschemeren dat de discussies van weleer tussen Stadsbestuur en PDF inzake het “IJzertorenproject” wellicht een rol hebben gespeeld.

Niettegenstaande deze negatieve herinneringen, aldus Herman Slagmulder, willen wij de band met de politieke verantwoordelijken van deze stad niet verbreken. Dames en Heren van de Gemeenteraad: wij hebben elkaar nodig! De uitstraling van het PDF betekent immers een uitstraling voor gans Aalst. (2)

Gast spreker Willy Kuijpers werd door presentatrice Elia Vermeulen op even charmante als literaire wijze ingeleid. De nonchalante stijl waarvoor Willy Kuijpers overbekend is kwam op deze academische zitting – in feite een vlotte babbel over het wel en het wee in “Vlaanderen anno 2001” – ten volle aan bod. Spreker die zichzelf zonder verpinken “een vrijzinnig christen” noemde, beklemtoonde meermaals *dat de Vlamingen nu eens moeten ophouden met jammeren en doemdenken en verdachtmakingen; het gemis aan zelfvertrouwen zit diep in onze ziel.*

Tot slot werd de “Daensprijs 2002” voorgesteld door Willy De Turck, ondervoorzitter PDF. Deze driejaarlijkse Daensprijs t.b.v. 250.000 BEF (en wellicht wordt het nog meer) zal op “Daensdag 2002” worden toegekend aan een maatschappelijk-sociaal project waardoor het belang van de sociale dimensie in de Vlaamse Beweging wordt onderstreept. Brabanders, Oost- en West-Vlamingen vonden elkaar terug tijdens het feestmaal; in gemoedelijke sfeer en daensistische verbondenheid eindigde “Daensdag 2001”

Emiel Van Schuylenbergh

(1) In 1976 werd het oorspronkelijke “Daenscomité”, hetwelk in 1957 tot stand kwam, officieel omgevormd tot Priester Daensfonds en erkend als “Instelling van Openbaar Nut”.

(2) Correctheidshalve dient gezegd te worden dat het Stadsbestuur logistieke medewerking verleende aan de Daensdag via de formule “Denderend Aalst”.

Wij blijven beperkt in onze financiële middelen maar onze spirituele impact is soms heel groot en overstijgt alle filosofische en politieke scheidingen want wij willen hier boven staan. Met onze misschien wat ouderwetse idealistische instelling kunnen wij bruggen slaan naar alle mensen en groeperingen die zich op welk terrein ook inzetten voor de minst-bedeelden in deze zogezegde welvaartmaatschappij.

Herman Slagmulder tijdens academische zitting in Trouwzaal.

In tegenstelling met de “Daenstijd” zijn wij thans omringd van politieke partijen en sociale organisaties die de maatschappelijke hartstocht van het Daensisme minstens ten dele zeggen te delen. De opdracht van het PDF ligt daarom niet zozeer in het ontwikkelen van een gelijkaardige activiteit als die van deze verenigingen. Wij moeten wel een inspirerende denkgroep zijn. Het is onze taak de boodschap van priester Daens blijvend voor ogen te houden, de afwijkingen aan de kaak te stellen, levend geweten te zijn, opperste reflex te zijn van wat de maatschappelijke realiteiten zijn. En desnoods “luis in de pels” te zijn of zelf tot de actie over te gaan.

Ghisleen Willems aan het Daensmonument.

Wij zouden priester Daens oneer aandoen als wij bij het belichten van zijn figuur in hem niet op de eerste plaats de priester zouden zien. Want was dat niet de bron en het stille geheim van zijn sociale gedrevenheid en zijn aandacht voor de zwakken? Precies vanuit zijn roeping, vanuit zijn priesterschap, heeft Adolf Daens de kracht en de inspiratie geput om zijn sociale voorvechtersrol inhoud en doorzetting te geven.

Pastoor-deken Johan De Baere tijdens homilie Sint-Martinuskerk

Sommige leraars geschiedenis kennen hun eigen verleden niet meer. Mocht de rebelse dwarsligger die het opnam voor de naamloze kleine man terugkeren, hij zou zijn zweep nemen en de sjacheraars uit de tempel drijven. Er zijn immers nog veel kooplieden. Er is helaas geen Daens meer.

Wouter De Bruyne in Kerk en Leven

De stichting van het Priester Daensfonds

DE TIJD VAN TOEN

Vier jaar Duitse bezetting had Vlaanderen hopeloos verscheurd. Onverdraagzaamheid en haat waren veel heviger dan in de tijd van "rood of geen brood". In de bevrijdingsroes keerde het uitgelaten en opgehitste volk zich tegen de "Nieuwe Orde-aanhangers", maar ook tegen de woekeraars en parasieten, die tijdens de oorlog in weelde hadden geleefd, terwijl zeer velen honger leden en ellende kenden. De getuigenissen en eerste beelden over de wreedheden in de concentratiekampen toonden de onmenselijkheid van het nationaal-socialisme. Ook mede daardoor kwam over Vlaanderen een meedogenloze repressie, met de macht van het geweld als hoogste norm en uitzonderingsrechtbanken voor incivieken. Daartegenover werden de misdaden en misdrijven, begaan tussen 22 juni 1942 en de 41ste dag na de bevrijding, vrijgesteld van strafrechterlijke vervolging, daar ze konden beschouwd worden als verzetsdaden. In beide kampen, anti- en pro-Nieuwe Orde, waren het menselijk leed en de verwoesting zo zwaar dat er na ruim een halve eeuw nog diepe sporen overblijven. Dit bleek nog maar eens overduidelijk op de debatavond: Amnestie? Verzoening? georganiseerd door het Priester Daensfonds, die plaats vond op 22 maart 2001 in de Trouwzaal van het Stadhuis te Aalst.

Politiek

Het verscheurde België telde van september 1944 tot augustus 1950 tien regeringen. De volksraadpleging (12 maart 1950) over de terugkeer van Leopold III onderstreepte de verdeeldheid van de Belgen: 72 % ja in Vlaanderen, 48 % in Brussel en 42 % in Wallonië. Bij de verkiezingen van 1954 kwamen voor het eerst programma-punten op de voorgrond zoals sociale zekerheid, gezinspolitiek, verhoging van de pensioenen, onderwijsbeleid, vermindering van de legerdienst – van 24 maanden over 21 naar 18 maanden. 65 % van de dienstplichtigen waren Vlamingen, dus droegen de Vlaamse gezinnen hier de last. In 1954 werd het

politieke landschap als volgt verdeeld: de C.V.V. (Volksunie) behaalde 1 zetel. Die partij wou voor alles de naweeën van de repressie wegwerken. De communisten zakten van 22 zetels in 1946 naar 4 zetels. Veel communistische leiders verlieten het zinkende schip en stapten over naar het socialisme. De liberalen wisten zich te handhaven met 25 zetels tegenover 33 in 1939. De socialisten behaalden 86 zetels en de C.V.P. bleef de grootste partij van het land met 95 zetels.

Na de verkiezingen van 1954 werd gedurende vier jaar een schoolstrijd uitgevochten zodat de verdeeldheid onder de Belgen hopeloziger bleef dan ooit.

Sociaal-economisch

Het liberalisme had de vrijheid van ondernemen gered, maar de vele noden voor 's lands wederopbouw verdrongen de belastingsverlagingen. Daarbij voelde de liberale partij zich geprangd tussen haar aloude humanistische cultuur en een economisch systeem dat een hele categorie van mensen uitsluit. Mederegeren met de liberalen 1944-1950 en de sterke invloed van de communisten bemoeilijkten bij de socialisten hun zoektocht naar een nieuwe waardenoriëntatie, naar een ethisch gefundeerd socialisme. De staatsinmenging kwam tot uiting in een groeiende macht van de administratie, de staat. Maar ook privé-organisaties, zoals ziekenfondsen, vakbonden, patronaatsbonden en politieke partijen, namen toe in ledenaantal en invloed. De tandem, Leon Bekaert, voorzitter van het christelijk patronaatsverbond en het verbond van Belgische Ondernemingen, en August Cool, voorzitter van het A.C.V., realiseerden sociaal-economische overlegstructuren tegen het marxistische etatisme. Ondernemingsraden, bedrijfsraden, een centrale raad voor het bedrijfsleven, comités voor veiligheid, paritaire comités, een nationale arbeidsraad kwamen tot stand. Door de strijd voor een vijfdaagse werkweek van het A.C.V. verloren de socialisten bij de arbeidersmassa hun historische troef van de achturen-

werkdag. De socialist Achiël van Acker (Aziel Charbon) had onmiddellijk na de oorlog, in zeer moeilijke economische tijden, de kolenslag gewonnen. Wat niet wegnam dat de regeringen van 1945 tot 1955 ruim 35 miljard subsidies stortten in hoofdzakelijk Waalse kolenmijnen. Intussen staken de eerste tekenen van de komende moeilijkheden de kop op om niet rendabele kolenmijnen te sluiten, terwijl de aloude industriële centra in Wallonië evolueerden naar economische kerkhoven.

Vlaanderen kende een groot tekort aan werkgelegenheid in verhouding tot de bevolking. Hier waren een massaal aantal dag- en weekforenzen en een torenhoge werkloosheid. Daar bovenop sloten spinnerijen en weverijen hun poorten als gevolg van de mechanisatie. Betogingen en stakingen konden niet beletten dat de textielnijverheid in Vlaanderen teloor ging. Door automatisatie en overheidssteun kon jaren later de textielindustrie gedeeltelijk weer op gang komen.

De oorlogsellende was echter nog aanwezig. Vlaanderen doorworstelde nog steeds een zware economische crisis met een toenemende abnormaal hoge armoede. In deze, voor Vlaanderen en het land van Aalst, zwarte periode werd de naam van "paster dons" opnieuw vernoemd en verwezen velen naar de armoede voor en rond de eeuwwisseling – de daensistische periode.

Maatschappelijk

Hoe zwaar het idealisme in Vlaanderen ook getroffen was door de gevolgen van de repressie en hoe hopeloos het Vlaamse volk ook verdeeld was, maatschappelijk moet men blijven geloven in de macht van het woord, van de idee en van de solidariteit. Tevens moet men ook iets doen aan de vernieuwing, aan de corrigeerbaarheid van de mens en aan de maakbaarheid van de gemeenschap.

Vooraf onder stuwung van vele (in die jaren) onderpastoors en pastoors werden jeugdbewegingen (her)opgericht: Chiro, K.S.A. en Scouting functioneerden op korte tijd. Ook de Rode Valken en turnkringen kenden succes, evenals

de talrijke volksdansgroepen. Ver voorop lag de K.A.J. van Cardijn met de wezenlijke onaantastbare waardigheid van iedere jonge arbeider en arbeidster en met zijn slogan “arbeider, medewerker en deelgenoot” voor economische hervormingen, die zelfs explodeerde tot een wereldbeweging. Geleidelijk kreeg het Vlaams verenigingsleven, begin van de jaren vijftig, een stevige voet aan de grond. De Vlaamse jeugd herwon haar zelfvertrouwen. Daaruit groeide een taalactie, een taalstrijd in woord en daad. Volwassenen bogen zich eveneens diep over de beste manier om tot Vlaamse emancipatie te komen, waarbij het streven naar culturele integratie met onze noorderburen toenam. Volkse leiders geloofden in de stuwende mogelijkheden van intellectuelen en riepen om “more brains”, waaruit de democratisering of de algemene toegang tot alle vormen van onderwijs volgen. Dit waren lichtpunten in de naoorlogse jaren. Maar vernieuwers krijgen steeds grote tegenstand van hen die het meest ingebed zijn in het bestaande systeem. Het is een mensengewoonte en een mensenwet: “wie de macht in handen heeft, wil ze behouden”. Tegen deze vernieuwing werd de massa opgehitst, misleid, misbruikt. Vandaag is het moeilijk ons nog de gedragingen, de macht en woordkeuze van fanatici in te denken. Tolerantie en verdraagzaamheid waren uit het geheugen en het hart van de mensen gewist. In 1950 bestempelde men de Leuvense studenten als “jonge klerikale schoelies”. Er was een duidelijke breuklijn tussen Vlaanderen en Wallonië en tussen vrijzinnigen en gelovigen. In 1956 sprak professor Jan de Meyer, van de K.U.L., op de Vlaamse Studiedagen: Katholieken en vrijzinnigen in onze samenleving moeten zichzelf blijven en alleen de onverdraagzaamheid afwerpen. In dit tijdsgebeuren ontstond het huldec Comité voor priester Daens, dat later het Daensfonds werd.

DE VOORGESCHIEDENIS

Meester Hector Plancquaert overleed te Outer op 3 juni 1953. Hij was negentig jaar oud en had met uitzondering van de enige en laatste Daensistische lijst bij de gemeenteraadsverkiezingen 1964 in Denderhoutem het hele Daensisme van vóór en bij de stichting 1893 en er na, beleefd en overleefd, schreef F. J. Verdoodt in Hector Plancquaert (1979). Ik heb hem in 1952 eenmaal lang ontmoet samen met onderpastoor Walraet op de hoeve van Denis Ceuterick.

Na de dood van priester Daens volgde in de partij een strijd om het leiderschap. Plancquaert werd vooral door de jonge daensisten gesteund. Hij was universitair geschoold, journalistiek en literair begaafd, een groot redenaar, intelligent, dynamisch en radicaal (voor sommigen te). Hij was er van den beginne bij en had reeds in die tijd een visie voor een autonome Vlaamse Christene Volkspartij.

De oorlog 1914-1918 wijzigde alles. Plancquaert, met nog een aantal daensistische leiders en Vlamingen, werd activist. Na de amnestie-“uitdovingswet 1928” keerde hij berooid naar Vlaanderen terug en vond onderdak te Outer bij zijn medestrijder Denis Ceuterick. Hij koos de zijde van Van Opdenbosch, daensistisch volksvertegenwoordiger van 1919-1921 en 1925-1936.

Plancquaert noemde het V.N.V. een anti-democratische, volksvijandige partij. Hij bleef “christen-democraat tot de dood”. Ons ideaal is te schoon en onze strijd is te eerlijk. Ik blijf al stond ik gans alleen, aldus schreef Frans Van Campenhout in Hector Plancquaert (1986).

Bij de parlementsverkiezingen van 1936 waren er nog christen-democratische lijsten in de arrondissementen Aalst, Kortrijk en Sint-Niklaas, echter zonder succes. Maar de daensisten van Zuid-West-Vlaanderen behielden Plancquaert als hun leider en raadsman. Voor het gewest Moeskroen bleef hij dit tot aan zijn dood. Het lokaal Volksverheffing, Risquons-Toutsteenweg in Moeskroen, functioneerde sinds 1937 als zetel van de daensistische verenigingen van het gewest Zuid-West-Vlaanderen. In Moeskroen zelf was er nog een coöperatieve, een ziekenfonds, vakbond, fanfare en turnkring. Tijdens en na 1962, de overheveling van Komen en Moeskroen naar Henegouwen, kregen ze echter zware klappen. Na de dood van Jules Terryn in 1971 werd alles gefusioneerd met als einde 1975-1977. Op de begrafenis van Hector Plancquaert was een afvaardiging uit Moeskroen aanwezig met o.a. Jules Terryn en Kamiel Hackx. Sander De Vos, gewezen boekhouder en financieel controleur van de Vlaams-nationale Vakverenigingen tot 1940 en daarna in dienst bij de Unie van Hand- en Geestesarbeiders (Wereldoorlog II), was ook aanwezig op de begrafenis. Via zijn vroegere functie kende hij immers veel daensisten. Sander was een onvoorwaardelijke bewonderaar van Adolf en Pieter Daens en de gehele familie. Hij sprak te Outer, en met succes, een aantal Vlamingen aan rond de idee over een paar jaar moeten we

trachten iets te doen om priester Daens te herdenken. Daarom zou Sander, die op zijn strepen stond, zichzelf tot aan zijn dood stichter-penningmeester van het Daensfonds blijven noemen. Het is echter de grote verdienste geweest van Benedikt De Cock om Jules Terryn, Kamiel Hackx en een aantal West-Vlamingen warm te krijgen voor een Daensherdenking. Benedikt was voor die Zuid-West-Vlamingen een plancquaerist. Hij had zoals zij, tot 1936, op daensistische lijsten gestaan, was ook buiten het V.N.V. en de collaboratie gebleven en, hoewel gelovig, was hij in dienst bij De Rode Vaan als letterzetter-corrector. Benedikt, een gemoedelijk en eenvoudig man, onderhield daarbij sporadisch contacten met zijn vrienden oud-daensisten. Hij sprak Octaaf Van Schaemelhout (1877-1966) aan, een vrijzinnige, de eerste secretaris van de daensistische vakbond (1918-1928). Hij had de beweging verlaten omwille van het samengaan met de Frontpartij en het opgaan in het V.N.V. Zijn kinderen waren reeds vóór 1940 communistisch actief. Ook Flor Moens (1895-1967), gewezen jonge dynamische strijder voor het Daensisme, die zich met Van Opdenbosch en Plancquaert tegen het V.N.V. had gekeerd, had de beweging verlaten. Moens werd in 1936-1937 secretaris van de liberale mutualiteiten en woonde in Gent. Beiden, Moens en Van Schaemelhout, werden later lid van het erecomité en werkten enthousiast mee aan de herdenkingsplechtigheden.

Vanaf 1954-1955 kreeg het Daensisme in de pers aandacht omdat geschiedschrijvers het als een studieonderwerp kozen. Dr. H. Scholl, norbertijn, samen met Jules Verstraelen, historiograaf van de Christelijke Arbeidersbeweging, betrok bij de afbakening van zijn werkgebied de Christene Volkspartij van priester Daens. Volgens zijn latere geschriften (150 jaar Katholieke Arbeidersbeweging in België, 2de deel, p. 247) hadden de Daensisten nagenoeg dezelfde bedoelingen als de Belgische Volksbond (nvdr voorloper van het A.C.W.) maar hun manier van optreden was directer en volks-er en op Vlaams gebied namen zij duidelijker stellingen in. Ze gingen ten slotte ten onder aan de persoonlijke rivaliteit Woeste-Daens. Prof. dr. K. Van Isacker s.j., historicus, werkte intens aan een studie over het Daensisme. Pater Van Isacker was oud-student van het Jezúietencollege van Aalst en verbleef tijdens die jaren veel in het klooster of in Ninove bij een oom langs moederszijde. Hij kende de Den-

derstreek goed en verplaatste zich met een lichte motorfiets met duozitting. In 1955-1956 had ik het voorrecht met de pater een aantal huisbezoeken af te leggen en aldus mee te beleven en te ervaren hoe een historicus “gezegden-getuigenissen” naar waarheid test en die gegevens verwerkt. Hij legde in heel Vlaanderen, van Borgloon tot Moeskroen en overal waar daensistische kernen bestaan hadden, werkbezoeken af. Door zijn vele contacten werd Daens in herinnering gebracht. Daarbij hield pater Van Isacker op meerdere plaatsen lezingen over zijn studie-onderwerp. Zo vernam Vlaanderen dat hij een boek in voorbereiding had over de Christene Volkspartij van priester Daens. Gelijktijdig werd tevens bekend gemaakt dat er een Daenshulde op komst was. In de nota van pater Van Isacker op de persconferentie (27.3.1957) in het Pershuis te Brussel lezen we omtrent het conflict van Daens met de kerkelijke overheid: Men moet bereidwilligheid tot toegevingen onderstrepen bij Adolf Daens; omwille van de vrede, wilde hij zich in 1894, voor de verkiezingen terugtrekken, op voorwaarde dat de eerste plaats, die zou openvallen op de katholieke lijst (Van Wambeke was 80 jaar) aan een kandidaat van de Volkspartij gegeven werd; – in 1896 was hij bereid ontslag te nemen; – in 1898 wilde hij zich volledig terugtrekken indien een behoorlijke regeling voor zijn persoonlijke situatie getroffen werd. Deze onverzoenlijkheid van de conservatieven heeft deze bereidwilligheid nutteloos gemaakt. Deze onverzoenlijkheid is de voornaamste aanleiding en oorzaak van Daens’ opstandigheid. In Adolf Daens veroordeelde de bisschop niet de leer, en zelfs niet eens de autonomie van de Volkspartij, maar enkel de houding van de priester inzake kerkelijke gehoorzaamheid. Hoe delicaat en bezwarend voor een gedeelte van de katholieke gezagsdragers, tijdens de decennia rond de vorige eeuwwisseling, de zaak-Daens en de autonome Christene Volkspartij ook waren, de initiatiefnemers oordeelden dat vijftig jaar na zijn dood het ogenblik gekomen was om priester Daens te huldigen als een man die voor het Vlaamse volk geleden en gestreden had zoals weinig anderen. In 1956 was er een dodenhulde aan het grafmonument van smid Lambrecht (1858-1906), vijftig jaar na zijn overlijden. Voor mij was het examenperiode in de sociale school. Mijn vader was aanwezig en vertelde me dat Sander De Vos daar had gesproken over een

grootse viering het jaar daarop en waartoe een Priester Daensfonds zou opgericht worden. Een fonds dat niet alleen moest zorgen voor geld, maar zou werken zoals het Davidsfonds, het Vermeylenfonds en het Willemsfonds, niet alleen op cultureel vlak maar ook voor een rechtvaardige, sociale Vlaamse gemeenschap, waarvoor priester Daens gestreden had. De aanwezigen hadden dit voorstel toegejuicht. “Was er veel volk?” vroeg ik. “Wat is veel volk? Zeventig, honderd man, maar vol enthousiasme”.

Het inrichtend comité

Op 14 juni 1957 werd de vijftigste verjaardag van het overlijden van Adolf Daens herdacht. Hij werd onder uitzonderlijke grote volkstoeloop op 17 juni 1907 begraven. Om 9 u, een dienst van de armen, zonder eerbewijzen, ook geen priesterlijk teken, maar omringd door iets dat veel meer waard is dan alle eer van de gehele wereld, omringd door de liefde en omringd door de trouw van diegenen die niets hadden dan hun liefde en trouw om hun erkentelijkheid te tonen (uit de rede van letterkundige André Demedts in 1957).

In de christelijke arbeidersbeweging (lokaal Groen Kruis te Aalst) hadden op initiatief van de sociaal-bestuurder E. H. C. De Vos, latere deken van Herzele en Aalst, en van Placide De Paepe, volksvertegenwoordiger en later minister en burgemeester van Gent, geboren en getogen in het tabaksdorp Appelsterre, en mezelf een paar ontmoetingen plaats met het oog op een mogelijke Daenshulde. Pater Scholl had het probleem gesteld aan de nationale leiding. Placide De Paepe zou met enkele nationale leiders praten en sociaal-bestuurder De Vos zou met deken De Cock praten en via kanunnik De Swaef uit Vlierzele, diocesaan-proost A.C.W., de zaak op het bisdom voorstellen. Ikzelf zou verder met pater Van Isacker praten, met een aantal collega's in de beweging en met bevriende Vlamingen uit het Aalsterse. Het was toen september 1956. Dit alles leidde tot volgende vaststellingen:

- in de Aalsterse arbeidersbeweging Groen Kruis bleek dat een viering moeilijk lag;
- alle daensisten waren zogezegd “zwarten” geworden. Het zou een verraad zijn tegenover Petrus Van Schuylenbergh die toen nog leefde;
- de geschiedenis heeft haar kleinheid, maar na een halve eeuw moet men objectief de verdiensten en waarden, ook van tegenstrevers, kunnen erkennen. Nationaal gaven een aantal leiders hun

onvoorwaardelijke steun, o.m. August Cool, maar men moest ervoor zorgen dat er in het verbond Aalst geen ruzie kwam. Daaruit groeide de voorkeur voor één grote hulde, grootser opgevat met alle gezindheden. Intussen was ook algemeen bekend dat deken De Cock een mis voor priester Daens in de Sint-Martinuskerk weigerde en uit verdere informatie bleek dat ook het bisdom dwars lag, wat de idee van een gezamenlijke viering verstevigde.

Frans De Neve en ikzelf voerden een aantal gesprekken. Minder publiekelijk ook E.H. De Vos, sociaal-bestuurder, evenals Ernest Van den Berghe, oud-V.N.V.-volksvertegenwoordiger. De voorbereidende besprekingen werden afgerond en met iedereen werd – mondeling – persoonlijk overeengekomen hen schriftelijk uit te nodigen op een stichtingsvergadering ten huize van Frans De Neve, Lange Zoutstraat 23, een huis waar De Neve zijn kantoor en ontvangstruimte had. De uitnodiging voor zondag 12 februari 1957 om 10 u.30 vermeldt: zoals de vooruitzichten zich stellen zal tot eenheid van actie kunnen worden overgegaan. Deze eerste gezamenlijke ontmoeting verliep niet hartelijk.

E. H. C. De Vos, sociaal-bestuurder A.C.W., die de bijeenkomst vroegtijdig verliet wegens zondagverplichtingen, moest eerst nog incasseren dat de kerk in vijftig jaar geenszins veranderd was. Sander De Vos verweet op zijn Aalsters Placide De Paepe en ook mij dat de christenen niet alleen hun vlag (groen) maar ook hun naam Christelijke Volkspartij hadden gestolen. Kamiel Hackx uit Moeskroen stelde voor dat alleen daensisten of hun kinderen bij de organisatoren mochten behoren en geen anderen, evenmin als degenen die het tijdens de oorlog verbod hadden. Om de medewerking van Moeskroen te verzekeren moest alles boven en buiten de politiek plaatsgrijpen. Jules Terryn milderde wat. Hij vond dat we mekaar moesten vertrouwen en krediet geven en dat het inrichtend comité beperkt moest blijven om gemakkelijk besluiten te kunnen nemen en goed te kunnen werken. Hij stelde meteen Frans De Neve als voorzitter voor met als argumenten dat diens vader, Jan De Neve, voorzitter was bij de inhuldiging van het grafmonument van priester Daens (1908) en van het comité van de Daenshulde naar aanleiding van de honderdste verjaardag van diens geboorte (1939). Hij onderstreepte ook de grote verdiensten van vader Jan De Neve als coördinator van de zieken-

fondsen van de Christene Volkspartij en sinds 1933 als landelijke voorzitter van het Vlaams Nationaal Ziekenfonds. Als niemand tegenkandidaat is en mijnheer Frans is akkoord, dan stel ik voor hem bij handgeklap aan te duiden, wat ook gebeurde. Placide De Paepe vond de idee van een beperkt inrichtend comité goed en wou er ook geen politici in opnemen. Hij stelde voor een beschermcomité op te richten, waarbij iedereen kon aansluiten mits een steunbijdrage, want er zou geld nodig zijn. Hijzelf zou tot het beschermcomité toetreden en over de partijen heen zijn collega's aanspreken. Hij vond dat zijn voorstel ook aan de bekommernissen van Moeskroen voldoening schonk. Uit de bespreking kwamen ideeën over "hoe de hulde" zou worden en het beschermcomité werd omgevormd tot een erecomité. Frans De Neve aanvaardde het voorzitterschap. Hij dankte Jules Terryn voor de lovende woorden over zijn vader en stelde mij als secretaris voor: hij is de jongste en zal het hardst moeten werken. En als de bazen van het Groen Kruis akkoord gaan, is alles daar voorhanden om het secretariaatswerk vlot te laten verlopen en bovendien is het maar honderd meter van mijn deur, zodat er gemakkelijk persoonlijk contact is.

Bert D'Haese beaamde dit en het was meteen in kannen en kruiken. Sander De Vos was bereid om penningmeester te worden. Bij het woord "beperkt" inrichtend comité drong de pas aangestelde voorzitter aan op een regionale spreiding: Benedikt De Cock uit Aalst, Bert D'Haese uit Hekelgem, Jules Terryn uit Moeskroen en meester Emiel Wildiers uit Antwerpen, die wegens ouderdom afwezig was, maar zich tot alles bereid had verklaard opdat de hulde zou lukken. De enige afwezige was Isidoor Hallaert (92 jaar). Hij verbleef in een rusthuis te Herdersem. De voorzitter drong erop aan dat hij opnieuw zou bezocht worden. Hij had er Isidoor graag bij wegens zijn bekendheid in de wezenbond en blijkbaar was hij een goede persoonlijke vriend van wijlen Jan De Neve. De voorzitter zou ook contact opnemen met de familie Daens – de drie dochters van Pieter Daens. Dit had tot gevolg dat Jules Delfortrie, de oudste kleinzoon van Pieter Daens, namens de familie toetrad tot het inrichtend comité. Sander De Vos zou Isidoor Hallaert bezoeken en de vraag voorleggen, wat tot een positief resultaat leidde. Sander stelde voor onmiddellijk een postchequenummer aan te vragen op naam van het Priester

Daensfonds. De aanwezigen gingen akkoord omdat een Priester Daensfonds meer mogelijkheden bood om bij de herdenking andere pioniers te betrekken. Op de vergadering was reeds gezegd dat priester Daens de vlag was, de man rond wie alles draaide, maar dat er ook nog veel bekende en onbekende pioniers waren die eveneens veel hadden geleden en gestreden. Zo werd het inrichtend comité samengesteld en de werking gestart.

Moelijkheden met de deken en het bisdom

De afwijzing van de misviering door Z.E.H. Deken De Cock was bij alle leden van het inrichtend comité bekend.

Op 2 januari 1957 had Monseigneur Calewaert, bisschop van Gent, het kerkelijk standpunt schriftelijk bekend gemaakt aan volksvertegenwoordiger Placide De Paepe (brief in mijn bezit sinds 1977). Samengevat: de netelige kwestie van de zogenaamde jubelfeesten aan priester Daens en de twee tegenstrijdige houdingen, die daarover onder de bevolking van Aalst heersen, in overeenstemming te brengen. (...) het initiatief kan uitgaan van een groep oud-daensisten welke nu lid zijn van de kristelijke arbeidersbeweging – een heilige mis liefst in de kerk van de paters capucijnen, in alle gevallen niet in de decanale Sint-Martinuskerk – op een academische zitting, na een overzicht van wat priester Daens gedaan heeft voor de ontvoogding van de arbeiders, moesten uitdrukkelijk betreurd en afgekeurd worden zijn opstandigheid tegenover zijn bisschop en tegenover de beslissing van Zijne Heiligheid de Paus.

De Paepe had aan de proost E. H. De Vos en aan mij deze brief bekend gemaakt, maar de proost was van oordeel dat het best was erop de stichtingsvergadering niet van te gewagen: de soep wordt nooit zo heet gegeten als ze opgediend wordt, zei hij ons.

In die dagen heeft E. H. C. De Vos, proost van sociale werken, blijk gegeven van grote diplomatieke gaven, gedragingen en woorden. In zijn omgeving kon je horen: "hij is een sluwe vos", maar dan sluw in de positieve zin en niet als onbetrouwbaar. Hier zou hij bewijzen dat hij zijn naam – met als voornaam Constant – waardig was. Hij was van aristocratische rijke komaf, een joviaal, niet opdringerig type, die wist dat een woord dat het hart raakt het hart verandert, die zich met elegantie tussen de geringsten van de mensen kon bewegen, die in zijn waardering geen

onderscheid maakte tussen geloofsgenoten en andersdenkenden en als priester bouwde aan een gemeenschap, een huis waar ruimte is voor iedereen. Sociaal-bestuurder E. H. De Vos bemiddelde opdat de bisschop van Gent een delegatie van het inrichtend comité zou ontvangen. Met heel wat bijkomende hulp lukte hem dat.

De zaak in Aalst was zo ver dat er een herdenking door alle gezindheden kwam. Het kon toch niet dat de zaak-Daens na vijftig jaar opnieuw uitgroeide tegen de kerk. De Vos had dus niet alleen zo gemanoeuvreerd dat er één herdenking plaats vond, hij had zichzelf bovendien buiten schot van het bisdom gezet en speelde nu de rol van verzoener. Hij bezorgde de curricula van de leden van de delegatie aan de bisschop, zoals gebruikelijk bij officiële delegaties: Frans De Neve: voorzitter, zoon van een van de meest edele daensisten – gewezen senator en schepen van Aalst; voorzitter van het syndicaat van meesters-behangers-garnierders van het Land van Aalst, lid van het nationaal bestuur en secretaris-generaal van het Europees verbond van meesters-behangers, woningstoffeerders en zadelmakers.

Willy De Turck: secretaris, lid van het verbondsbestuur K.W.B., hoofd van de dienst arbeidsrecht en vorming A.C.V.-verbond Aalst; zoon van een gewezen bode-secretaris van de daensistische ziekenbond en vakbond "Ik Dien" en schepen 1933-1938, gekozen als Vlaams-christen-democraat op een eenheidslijst met katholieken in Idegem.

Dr. jur. Bert D'Haese, lid, oud-activist, gewezen V.N.V.-senator en schepen van Aalst, nu politiek redacteur met "Feiten en beschouwingen" in De Standaard.

We werden tenslotte ontvangen op het bisschoppelijk paleis. Monseigneur Calewaert liet het dossier brengen en voorzitter De Neve stelde ons voor. Met ons gedrieën zaten we voor de werktafel van de bisschop. Bert D'Haese, patriarch van de Vlaamse Beweging, zat in het midden en pleitte met zijn oratorische gaven dat een eucharistieviering voor priester Daens niet bij de paters capucijnen (dichtbij het kerkhof) en ook niet bij de paters jezuitien (oud-student en gewezen lid van de congregatie) maar wel in de decanale Sint-Martinuskerk, de parochiekerk van wijlen priester Daens, zou moeten plaats vinden. In die kerk was priester Daens gedoopt, hij had er zijn communie gedaan, zijn eerste mis opgedragen en er werd ook zijn begrafenisdienst gehouden. Ik zie het

nog voor mij: de statige rijzige D'Haese, 68 jaar, nog in de volle fleur van zijn leven, iets voorovergebogen, zijn beide handen steunend op zijn wandelstok, de lange haren van zijn grijze baard hielden zijn hoofd iets omhoog, een stortvloed van woorden, hoogstaand, keihard, met een berg van gegronde argumenten, doorweven van bijbelteksten over vergeten en vergeven met een grondige kennis van de katholieke leer en dit gedurende meer dan twee uur. Bert had zich ongelooflijk tot in de puntjes voorbereid en beheerste spontaan de audiëntie van ondervraagde tot vragensteller, zonder dode tijden. Intelligentie van het zuiverste gehalte. We waren allen zeer sterk onder de indruk en Monseigneur was zienderogen verrast. Hij zou alles nog eens op een rijtje zetten. Hij informeerde nog naar onze woonplaats en familie, om het ijs te breken, maar de kamer was met stilte geladen, de waarheid zinderde nog na. Zoals in die tijd gebruikelijk, zegende hij ons en ons gezin en we werden hoffelijk naar de buitendeur geleid. Enkele dagen later ontving ik het bericht. De misviering mocht plaats hebben in de Sint-Martinuskerk. We moesten wel schikkingen treffen met Z. E. H. Deken De Cock. Kort nadien wenste ik Bert D'Haese nog eens proficiat met het bekomen resultaat. Hij antwoordde mij, met zijn gerijpte levensfilosofie en verworven levenswijsheid: alleen groten en grote instellingen kunnen op hun besluit terugkomen. Maar het zou toch nog tot 1989 duren vooraleer de kerk openlijk haar fouten in de zaak-Daens zou toegeven.

De persconferentie en de pers Pater K. Van Isacker s.j. was het hele opzet van een Daenshulde zeer genegen. Hij oordeelde dat er best geen priesters bij het inrichtend comité zouden zijn. Zijn boek was nog niet klaar, maar hij en zijn uitgever dachten dat er best enige tijdsruimte mocht zijn tussen de herdenking en de publicatie van dit historisch werk.

Het inrichtend comité zou steeds op hem kunnen rekenen. Dit bleek onmiddellijk: in een mum van tijd schreef hij een persnota van zes bladzijden: "Priester Daens en zijn Christene Volkspartij". Hij zou aanwezig zijn op de persconferentie en zijn nota toelichten. Door deze houding aangemoedigd en gesteund werd de pers uitgenodigd op 27 maart 1957 in het Pershuis te Brussel. De voorzitter verwelkomde, stelde het inrichtend comité voor, kondigde de oprichting aan van een erecomité en

gaf als hoogtepunten van de herdenking een mis, bloemenhulde aan het grafmonument op het kerkhof, een tentoonstelling, een academische zitting en de onthulling van een monument. De pers zou regelmatig op de hoogte gebracht worden over de vorderingen van de activiteiten tot de realisatie van dit groots opgezet programma.

De zaak-Daens was nieuws en delicaat. Er was ruime belangstelling. Het kon moeilijk anders met bekende sympathisanten: Luc Delafortrie (De Standaard), Jef Delafortrie (De Nieuwe Gids), senator K. Van Cauwelaert (Het Volk), Karel De Witte (Gazet van Antwerpen), de directie van 't Vrije Volksblad. De socialistische pers werd aangespoord door Bert Van Hoorick en het agentschap Belga via Gustaaf De Stobbeleer.

De persconferentie verliep vlot. Professor Van Isacker, toen reeds een gezaghebbend historicus, gaf toelichting bij zijn nota. Hij beantwoordde ook enkele delicate vragen over de verhouding van priester Daens en de kerkelijke overheid. De voorzitter verduidelijkte dat de hulde niet was ingegeven tegen iets of iemand, maar alleen positief om priester Daens te huldigen voor zijn verdiensten in de lotsverbetering van het Vlaamse volk. Hij onderstreepte nogmaals zeer uitdrukkelijk dat het de bedoeling was om boven en buiten elke politieke binding de herdenking te organiseren en een zo ruim mogelijk pluralistisch erecomité samen te stellen. Hij deed een speciaal beroep op de pers om hierbij te helpen.

De Belgische pers reageerde algemeen gunstig. Gezien de weerklank voelden de organisatoren dat er algemene bekendheid kwam voor het initiatief. Vooral de melding van het comité om alles boven en buiten de politiek te houden was gunstig.

Natuurlijk commentarieerde iedere krant in die tijd vanuit haar ideologisch standpunt. In Het Laatste Nieuws las men: dat het geenszins de bedoeling kon zijn de vervolgers van priester Daens wit te wassen. De Vooruit meldde een ongewone persconferentie: Priester Daens huldigen 50 jaar na zijn dood doet potsierlijk aan daar hij als geestelijke de ergste straf heeft gekregen. Het stak hen de ogen uit dat men deze man niet als pastoor kan huldigen – eeerstel een halve eeuw na zijn dood is veel eer vanwege de kristen-democraten een politieke lafheid dan een dankbare hulde. De Volksgazet schreef als volgt: De strijd gaat verder. Met priester Daens kunnen we zeggen "De waarheid is ons wapen, rechtvaardigheid ons doel.

Waarheid en rechtvaardigheid zullen zegevieren met de definitieve doorbraak van het socialisme".

Ook de persmededelingen tussen maart en juli kregen ruime aandacht. Bij de bekendmaking van het erecomité schreef La libre Belgique op 4.7.1957 over staatsminister H. Heyman uit Sint-Niklaas: Un patronage malheureux .

De verslagen over de viering op de drie opeenvolgende zondagen haalden eveneens de nationale pers.

Jules Delafortrie formuleerde in zijn dankwoord namens de familie: We moeten U allemaal danken voor wat ge voor deze herdenking van priester Daens hebt gedaan. Allemaal, ook de pers, oprechte dank, de eenen meer dan de anderen maar allemaal in dezelfde verhouding als ge voor het wellukken van de viering hebt gedaan.

Het erecomité

Het gebeurt uitzonderlijk dat zeer uiteenlopende stromingen onder één noemer gebracht worden en zo een verhoogde greep op de evolutie krijgen. Dikwijls krijgt dit gedachtegoed een gezicht, wordt het meestal nadien verbonden aan een persoon. In het geval van de strijd voor de ontvoogding van het arme Vlaamse volk was en blijft dit priester Daens (homilie Daensdag 1966, benedictijnermonnik Pil).

Al de besprekingen hadden veel tijd gevergd. Het programma van de herdenking lag nog maar in grote lijnen vast. De organisatoren hoopten om rond de verjaardag van het overlijden van priester Daens de plechtigheden te laten plaats hebben. Naar buiten uit was er dus dringend een erecomité nodig. Volksvertegenwoordiger De Paepe had meerdere collega's persoonlijk aangesproken en tal van Vlaamse vooraanstaanden werden langs diverse wegen gecontacteerd. Telefoneren, afspraken maken, brieven schrijven, het moest allemaal vlug gaan.

Blijkbaar was het voor velen duidelijk: Priester Daens was een man die alles offerde om de onderdrukte arbeiders en de armen te hulp te komen. Door zijn optreden werd hij een element van tegenspraak, maar vooral van sociale verzoening die ideologische tegenstellingen overbrugde. Een van de edelste figuren uit de ontvoogdingsstrijd in Vlaanderen.

Half mei waren er reeds honderd inschrijvingen. De herdenkingsplechtigheden werden wegens tijdgebrek uitgesteld en vastgelegd rond einde juli - begin augustus. De inschrijvingslijst voor het erecomité werd afgesloten

op 1 juli met 182 inschrijvingen. Al wat naam had in Vlaanderen was toegetreden. Priester Daens had in zijn bittere strijd gezegd: om tot de verwezenlijking van dit grootse doel te komen, wijzen wij geen enkele medewerking af. Vijftig jaar na zijn dood was dit voor zeer velen uit alle denkrichtingen duidelijk.

Tot het erecomité waren toegetreden: de staatsministers H. Heyman en Fr. Van Cauwelaert; de ministers A. Lilar, A. Spinoy en P. Vermeylen; de gouverneurs N. Mariën (Oost-Vlaanderen) en L. Roppe (Limburg); oud-minister en senator P. W. Segers; oud-minister en volksvertegenwoordiger Fred De Taeye en Edgard Lalmant; senatoren A. Moller, M. Sauters, en Edg. Van Oudenhove; volksvertegenwoordigers Van Daele-Huys, K. Berghmans, P. De Meyer, P. De Paepe, L. D'Haeseleer, P. Eeckman, G. F. Loos, Mertens, E. Moriau, L. Peeters, M. Van Caeneghem, A. Van den Berghe, C. Verbaanderd, O. Verboven, H. Waegemans; bestendig afgevaardigde K. Van den Berghe en A. Van Geert (Oost-Vlaanderen); oud-senatoren G. De Haeck en H. Gravez; oud-volksvertegenwoordigers E. Van den Berghe en B. Van Hoorick; burgemeester Frans Blancquaert van Aalst leidde de bijna voltallige gemeenteraad en zijn collega's van Hasselt, Kortrijk, Meerbeke, Nederboelare, Oudenaarde, Outer, Westerlo en de oud-burgemeesters van Aalst, Denderleeuw, Kerksken, Lede, Mere en Welle. Een verdere greep uit de toetredingen: A. Cool (voorzitter A.C.V.), O. Caudron (voorzitter Redt U Zelfen), F. Collin (voorzitter Kredietbank), A. Demedts (letterkundige), L. De Bruecker (schilder), R. De Schepper (voorzitter A.C.V. Aalst), L. De Vocht (toondichter), F. Lateur (letterkundige), E. Hullebroeck (toondichter), C. Le Bon (schepen van Antwerpen), J. Marechal (kunstenaar), C. Paepe (schilder), F. Pauwels (voorzitter Noordstarfonds), A. Van der Plaetse (declamator), M. Van Haegendooren (conservator), J. Van Hoof (toondichter), J. Van Overstraeten (voorzitter VTB-VAB), dr. A. Broeckaert (Geraardsbergen) en prof. J. Cardijn (Leuven); ook 19 apothekers, geneesheren en professoren. De overige erecomitéleden waren bekenden uit het Daensisme, hun weduwe en kinderen. De leden van het erecomité hadden 500 F betaald en op 5 juni werd hen

gevraagd, indien mogelijk, nog een aanvullende gift te doen, gezien de meerkosten voor het monument.

In afspraak met het bisdom werden geen seculiere priesters opgenomen in het erecomité. We kregen wel van een dertigtal een geldelijke steun.

De ee.pp.kan. Scholl o.pr.; Stracke en Van Isacker s.j.; Van de Vijver en Vermeiren P.S.B. en N.H. Wildiers o.c. traden toe.

Het Daensmonument

Beeldhouwer Marc De Bruyn (°1924) kreeg de opdracht toegewezen. Hij is laureaat van meerdere prijzen en heeft kunstwerk in openbaar en privébezit in heel Vlaanderen, o.m. het Vredesmonument, glasramen en inrichting van de Werfkapel en reliëftoegang tot het oud-begijnhof te Aalst.

In een minimum van tijd toonde de beeldhouwer een buitengewoon geslaagde maquette "de priester hand in hand met een arbeider".

Na een reeks besprekingen en een moeilijke zoektocht met de stad zou het definitief monument geplaatst worden op het Priester Daensplein aan de Sint-Martinuskerk. Maar het feest ging niet door wegens verzet uit de dekenij. Door urbanisatieplannen verviel de omgeving rond de Sint-Martinuskerk. Voor de stadsurbanist prof. Colen uit Gent kwamen plots alle andere plaatsen en pleinen in aanmerking. Ik zie ons nog op de Werf bezig, met de stadsurbanist en de beeldhouwer, naar een verhouding van volume zoeken op dit weidse plein. Conclusie: 4 m³ Balegemse steen en daaruit een monument beeldhouwen – grootser en symbolischer: Daens omringd door een arbeidersgezin – 5 personen, levensgroot. Het volume was meer dan verdubbeld, maar ook de totale kostprijs. De stad zou de sokkel (bovengronds 0,90 m hoog x 0,90 m breed x 2 m lang) betonneren. Dit was de enige hulp van overheidswege, verder geen subsidies, niets.

Het Noordstarfonds steunde mild. De heer Pauwels Fr., afgevaardigde-beheerder van Noordstar en Boerhave, had reeds zijn sporen verdiend. Tussen de oorlogen, in de crisisjaren, had hij meerdere daensistische coöperatieven doorgelicht en op het goede spoor gezet. Nu hielp hij het Daensfonds. Ook Caudron van Redt U Zelfen, Collin van de Kredietbank en Van Overstraeten van VTB-VAB steunden mild. Maar het overgrote deel waren storting en giften van zovele oud-daensisten en hun kinderen, Vlamingen – de vele, vele weldoeners. Om de meerkost van het monument te overbruggen werden

geldinzamelingen gehouden. Bij huis-aan-huisacties in de arbeiderswijken werd 1,5 of 20 F gevraagd. Alhoewel het voor velen een moeilijke tijd was, gaven de mensen gul. Er waren arbeiders die gedurende drie opeenvolgende maanden een klein deel van hun loon afstonden, sommigen zelfs van hun klein pensioentje. De organisatoren kwamen daardoor uit de financiële zorgen en daarenboven voelden velen zich op die manier betrokken bij de Daensherdenking.

Het hele gebeuren rond het tot stand komen van het monument, vooral het tijdgebrek voor de beeldhouwer, had tot gevolg dat het monument pas einde september zou klaar komen en kon onthuld worden.

Het drukste punt van de binnenstad, de Werf, het plein aan het vroegere eiland Chipka, waar het allemaal begonnen was, huldigt nu reeds vijfenveertig jaar de in steen vereeuwigde priester Daens en zijn idealisme.

DE HERDENKINGS- PLECHTIGHEDEN

Wij zijn verplicht tot die hulde omdat wij geloven in de uiteindelijke overwinning van de rechtvaardigheid, omdat we ons stellen boven kleinheid, boven de vrees, boven bijkomstigheden en vergissingen, aan welke kant ze ook mogen gebeurd zijn. Omdat wij de waarheid, de goedheid en de schoonmenselijkheid willen zien. Omdat we uit een geest van verzoening gesproten, (...) alle wonden willen helen en niemand willen kwetsen en diegenen willen troosten die hun geheel leven lang het verdriet dat hun vereerde voorman en hun vereerde leider Priester Daens werd aangedaan alleen gedragen en verbeterd hebben, zodat we allen van hier mogen gaan straks, bemoedigd, getroost, zonder wrok, zonder bitterheid, eeuwig jong van hart en grootmoedig en verlangend uitzien naar het standbeeld van Priester Daens dat de aanwezigheid van zijn idealisme voor onze kinderen, de uwe en de mijne en ook de kleinkinderen zal bestendigen, (uit de rede van A. Demedts 1957).

28 juli 1957

Eucharistieviering, optocht en bloemenhulde

De laatste zondag van de hooimaand. De weergoden waren niet gunstig: heel de dag zware regenbuien met enkele schaarse opklaringen. Uit de vele positieve reacties op de komende Daenshulde, o.m. het erecomité, de

talrijke stortingen, de berichten over de bloemenhulde, kon terecht verondersteld worden dat er in Aalst veel volk zou zijn. De organisatoren hoopten, maar niemand wist wat het zou worden. Het was immers volle vakantieperiode, hoewel op reis gaan nog uitzonderlijk was, er was kans op regenweer en we moesten niet rekenen op organisaties die de herdenking steunden, dus enkel op individuen.

Vanaf 9 u. werden bloemen afgegeven in de inkomhal van het Stadhuis, wegens de regen niet op de binnenkoer. Als hulp voor de ordedienst zorgde de politiewacht. Hoewel gevraagd was ook voor een drager van de afgegeven bloemruikers te zorgen, bleek uit de vele telefoontjes van de laatste dagen dat dit niet volledig zou lukken: men gaf een bloemruiker maar had geen drager. Te elfder uur werden de leden van jeugdbewegingen gevraagd in te springen als drager.

Het muziekkorps van Denderbelle was met veel moeite aan de partituren geraakt van de vroegere Daensliederen voor al de instrumenten. Ze hadden een aantal maanden flink geoefend om samen met de harmonie uit Moeskroen de optocht te begeleiden. De autobussen uit Moeskroen met muziekkorps, de turnkring, sympathisanten en bloemen kwamen aan. Bij het zien van de hoeveelheid ruikers in het Stadhuis en onze bekommernis om dragers, verzekerde Kamiel Hackx dat hij de bloemen in het oog zou houden bij het vormen van de optocht. Zo nodig zouden de leden van de turnkring ook bloemen dragen. Dit was een hele geruststelling. Voor het vormen van de optocht en orde werd een beroep gedaan op het Vlaams

Hoogstudenten Verbond.

De grote decanale Sint-Martinuskerk zou te klein worden. Kwart voor tien werden er al plaatsen ingenomen die eigenlijk voorbehouden waren. Om 10 u. was de kerk totaal gevuld. De mensen stonden recht tot buiten. Orgelmuziek en zang werden zeer verzorgd door orgelist Mr. Mores. Celebrant was de Hoogeerwaarde Prelaat van Tongerlo. E. H. C. De Vos hield een korte zinvolle homilie. Na de mis werden de herdenkingsvlag en bloemen op het Stadhuis afgehaald en de stoet werd gevormd. Voorzitter De Neve had zelf de herdenkingsvlag ontworpen, uitgevoerd en geschonken: een groene vlag, in het midden donkergrijs op gebroken wit symbolische figuren die mekaars hand drukken, er boven 1957, er onder *Rerum Novarum*, links een kruis met er boven 1839, rechts een leeuw met er boven 1907 zwart op een geel schild. Een kunstzinnig ontwerp, artisaanaal verzorgd uitgevoerd.

De optocht met vooraan politie, een zeer talrijk muziekkorps – in die tijd bestonden er nog grote fanfares – de herdenkingsvlag, het inrichtend comité, bloemen, onderbroken door de vlag en de turnkring van Moeskroen en de leden ook met bloemen, de familie Daens, zeer talrijk opgekomen, het stadsbestuur met vooraanstaanden en een massa volk. Het was alsof er geen einde aan kwam, door de regenbuien zo lang gerekt.

Op het kerkhof was het een ware overrompeling. De bloemendragers hadden de familie en vooraanstaanden tussen twee hagen bloemen laten voorgaan en konden daarna nog moeilijk bij het grafmonument geraken. E. H. C. De Vos

las bij het graf de gebeden voor de overledenen, waarna Benedikt De Cock namens het comité het woord voerde. De daarop volgende bloemenhulde bleef maar duren tot het grafmonument totaal onder een berg bloemen verdween. Tot slot sprak Kamiel Hackx namens de Daensverenigingen uit Moeskroen. Hij deed een oproep om volgende zondag massaal aanwezig te zijn uit eerbied en hulde voor de persoon en de verdiensten van priester Daens. Voorafgegaan door de fanfare ging de optocht terug naar het centrum. Op het binnenplein van het Stadhuis werd de stoet ontbonden. De eerste dag van de hulde werd een onverhoopt succes ondanks de regen.

4 augustus 1957

Tentoonstelling

De voorbije week was zeer druk: opstellen van de tentoonstelling en inrichten van de feestzaal. Frans De Neve was een begaafd binnenhuisinrichter en had als decorateur een kunstgevoel voor het versieren van zalen bij feestelijkheden. Maar dit bracht werk mee, hoewel er veel helpende handen waren.

Gezien er door de vernielingen bij de bevrijding nog amper een officieel of geordend archief bestond, werd een beroep gedaan op al wie nog documenten bezat om de tijd en het werk van Daens voor ogen te brengen. De respons was belangrijk en de ordening had heel wat monnikenwerk gevergd. De stukken vormen nu nog steeds de basis van het Daensmuseum en Archief van de Vlaamse Sociale Strijd.

De zondag begon om 10 u. met een ontvangst door het stadsbestuur in

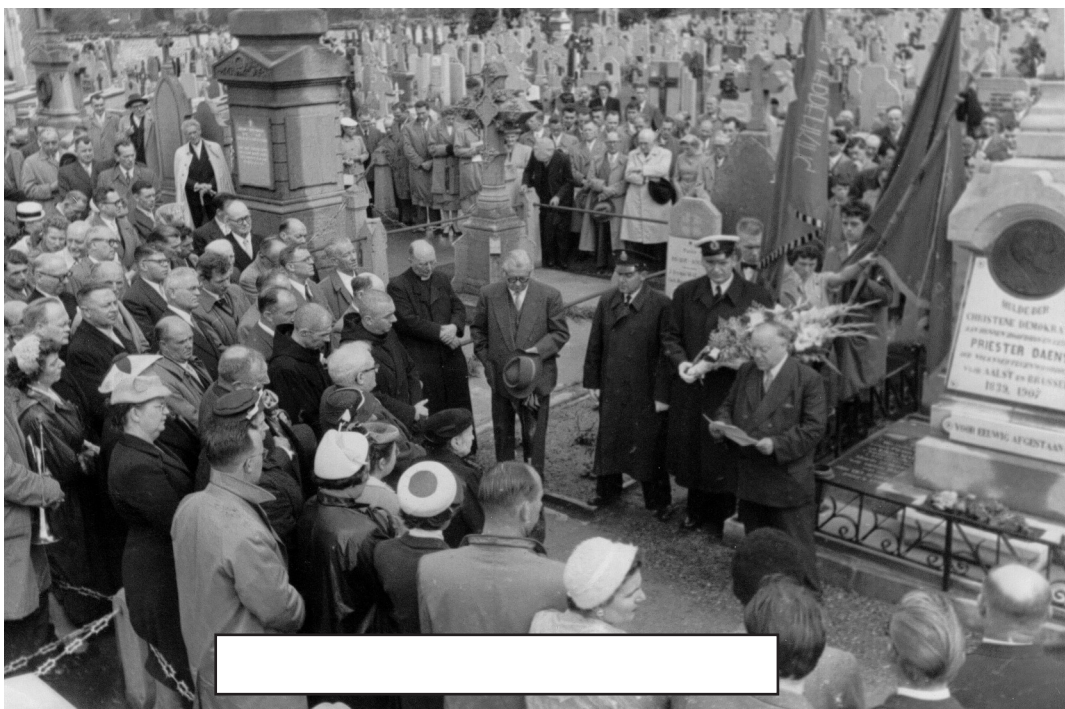

de trouwzaal voor de familie Daens, inrichtend- en erecomité en andere genodigden. De opkomst toonde aan dat het opnieuw een grote dag zou worden. Om alle belangstellenden op te vangen bij het openen van de tentoonstelling was de Belfortzaal veel te klein. Sander De Vos sprak de aanwezigen toe en verwijzend naar documenten, foto's, persartikels riep hij herinneringen op aan de harde strijd bij het ontstaan van het Daensisme. Hij dankte de bezitters voor de vele stukken die in bruikleen waren gegeven. De voorzitter had moeite om zich een weg te banen, gevolgd door de burgemeester en vooraanstaanden om de belangrijkste documenten te tonen en uitleg te geven. Velen, ook laatkomers die geen toegang vonden tot het

Belfort, gingen reeds naar de feestzaal van het Stadhuis waar om 11 u.30 de academische zitting zou beginnen. De feestzaal zat bomvol, velen volgden rechtstaand tot in de inkom en de trappenhal. Vooraan rechts had de familie plaats genomen, links heel wat vooraanstaanden met o.a. minister P. Vermeylen. Als opening zong de zanggroep Iwein de "Iweingroet". Burgemeester Fr. Blancquaert bracht een welkomstgroet namens de stad, wenste de organisatoren proficiat met de Daenshulde en de respons van de totale bevolking. Hij herinnerde aan Pieter Daens, eens gemeenteraadslid, en verwelkomde de daensisten in Aalst, speciaal vandaag, altijd als bezoeker en vooraf reeds bij de onthulling van

het monument op een latere datum. Voorzitter De Neve verwelkomde en dankte met een lange naamlijst en ook speciaal alle medewerkers. Maar daarna, zichtbaar ontroerd, dankte hij de vele kleinen, de anoniemen die gesteund hadden met een groet van aanmoediging en geringe bedragen. Hij noemde zich fier deze Daensherdenking te kunnen voorzitten, stelde vast dat Daens na vijftig jaar niet vergeten was en kondigde een jaarlijkse herdenking aan voor Daens en de pioniers. De voorzitter had de toon gezet. Hij kreeg een overdonderend applaus. De zanggroep Iwein bracht met 'Strijdlid der Geuzen' strijdvaardigheid en verpozing. Feestredenaar Demedts kreeg al handgeklap bij zijn begroeting. Hij dankte

beleefd en zacht en hoopte op een geduldig gehoor. Het werd een lange spreekbeurt met een meer dan aandachtig luisterend publiek in een muisstille zaal.

Wij zijn hier – want ondankbaarheid is altijd een soort zwakheid, ik heb nooit geweten dat knappe mensen ondankbaar waren. (...) Ik zal spreken, niet als aanklager, niet als verdediger, ook niet als partijganger, niet als iemand die iets te winnen of verliezen heeft, maar als een man uit het volk die behoort tot dat volk, en die zijn eer stelt in zijn rechtschapenheid en luidop zal die man dan zeggen wat U in stilte denkt, datgene wat wij willen zeggen ter nagedachtenis van een man die voor dat volk heeft geleden en die voor dat volk heeft gestreden als weinig anderen.

Hij onderhield de aanwezigen over vier zaken.

1. de tijd waarin Daens leefde: de mensen waren arm, onwetend en onderworpen of de mensen hadden niets, ze waren niets en telden voor niets – het arme Vlaanderen;
2. de persoonlijkheid van priester Daens, zijn afkomst en groei: een zeer ontwikkeld man, met een open geest, die meer wist dan veel onder zijn collega's in die tijd;
3. zijn werking voor het arme volk: van 1893 tot 1907 – 14 jaar lang zou hij alles opofferen, zijn tijd, zijn geld, zijn toekomst, zijn vooruitzichten, meer dan dat, zijn rust, zijn vrede, zijn gezondheid, zijn naam bij een deel van de openbare opinie. (...) Hij zal dat alles doen voor het welzijn van de mensen, diegenen die hem niets in ruil kunnen geven, van het arme volk, van de kleinen, van de verlatenen, en hij doet alles met een dubbel doel om dat volk te helpen en om dat volk te bewaren, hij was priester, voor het geloof. (...) Tragische, tragische heldenfiguur."
4. zijn betekenis in de geschiedenis: Een sociaal pionier die door het offer van zijn leven de doorbraak van de democratie heeft mogelijk gemaakt. (...) Een bewuste realistische Vlaming, die altijd de Vlaamse belangen heeft voorgestaan. En als slot: De geschiedenis is ook een les. Laten we op het vlak van de gedachten elkaar bestrijden als het niet anders kan, maar laten we het doen zonder de mens kwaad te willen,

eerlijk zonder onszelf te zoeken, zonder kleinheid, zonder zelfzucht, zonder vrees. (...) waken (...) God geef het, tot een lengte van tijden, dat er bij ons plaats zou zijn, er bij ons mogelijkheid zou zijn, om dankbaarheid te betuigen, om eer te brengen aan degene die het waard is en die het verdient. Letterkundige Demedts kreeg minutenlang een rechtstaande ovatie. Het lied 'Priester Daens', een dankwoord

van Jules Delafortrie namens de familie, het lied 'Vaarwel mijn Broeder' en samenzang 'De Vlaamse Leeuw' besloten deze hoogstaande, onvergetelijke academische zitting. Het leeglopen van de feestzaal duurde en duurde en duurde. Ik heb nooit zo dikwijls en door zovelen proficiat horen zeggen.

29 september 1957 Onthulling Daensmonument

Hip, hip, hip, hoera het is gelukt. De vier stukken Balegemse steen, ieder ongeveer een m³, die het monument vormen dat priester Daens met een arbeidersgezin voorstelt, waren deskundig op elkaar geplaatst. De kraanman had met monnikengeduld, vakmanschap en veel zweet in de Hoezekouter op het kunstatelier het werk opgehaald en dan stuk na stuk op de sokkel op de Werf geplaatst en dit zonder schade. Eind goed, al goed, de beeldhouwer was blij en fier. Niemand praatte nog over de verloren tijd, de spanningen en het bijkomend werk dat dit voor gevolg had.

Het ordelijk en succesvol verloop van de twee voorbije huldezondagen, waardige Vlaamse sociale manifestaties, lieten ook voor de derde zondag het beste verhoppen. Om 15 u. was het verzameling geblazen op de binnenkoer van het Stadhuis. De optocht naar de Werf was een kopie van 28 juli, maar ditmaal zonder regen. Gouverneur Mariën werd door de burgemeester

en de voorzitter opgewacht. Hij ging mee in de optocht naar de Werf en woonde daar de plechtigheid bij. Naast de gouverneur en met hem in gesprek ging generaal-majoor Bouhon, militair bevelhebber van de provincies Antwerpen en Oost-Vlaanderen. De generaal was de kleinzoon van de zus van Adolf en Pieter Daens. Dit is dezelfde familiale binding met priester Daens als de Delafortries, die kleinkinderen zijn van Pieter Daens. Generaal-majoor Bouhon, een vrijgezel, was samen met zijn oude moeder ook aanwezig in de mis, op het kerkhof en op de academische zitting, zoals omzeggens alle familieleden. Op de Werf waren zeer velen samengekomen. Het verkeer, nog niet zo druk,

werd omgeleid. De fanfare speelde een openingsstuk. Onze huidige voorzitter, Herman Slagmulder, die toen de dictieklussen achter de rug had, las de bindteksten met luide stem en brio voor; ze waren opgesteld door Renaat Van Daele. Herman is een veelzijdig man: acteur, declamator, zanger, later gedurende tien jaar regisseur van de IJzerbedevaarten, van de 11 juli-vingeringen op de Brusselse Grote Markt en van het Vlaams Nationaal Zangfeest. Hij begeleidde eveneens de massazang.

De tijd dien niemand kan weerhouden heeft klein van groot en licht van zwaar gezift en in zijn beeld hoofdzakelijk behouden die in zijn tijd zijn stempel heeft gegrift. Wat ook geschieden mag tot nederlaag en dood

geen stormgeweld kan waarheid doen verdwijnen.

Wie alles gaf voor 't volk gedompeld in de nood zal beeld en geest, weer, onder 't volk verschijnen.

Daarna werd, onder luid applaus en gejuich van de vele aanwezigen, het monument onthuld door twee oud-daensisten, Romain Eeman (1878-1958) uit Welle en Victor Van der Haegen (1869-1966) uit Kerksken.

Waar hij zijn plicht gekweten heeft
Waar steeds zijn prachtig voorbeeld leeft
staat nu zijn beeld in liefde opgebouwd
het weze volk en stede toevertrouwd.

Daarop schonk de voorzitter het monument aan de stadsmagistraat. Een

De academische zitting. Van links naar rechts: Jules Terryn, lid van het inrichtend comité, Marc De Bruyn, beeldhouwer, Gustaaf Stobbeleir, senator-schepen, Bert Van Hoorick, volksvertegenwoordiger, Piet Vermeylen, minister, Frans Blanckaert, burgemeester en Benedikt De Cock, ondervoorzitter

spannend gebeuren, plechtig en in vroomheid, bezegeld met een handdruk en handgeklap van de menigte.

Voor allen voerde hij een harde strijd.
Voor allen was zijn doel rechtvaardigheid.
Dus mogen alle Aalstenaren
zijn beeld aanvaarden en bewaren.

Burgemeester Blancquaert dankte omdat de stad een beeld van één van zijn grote zonen in haar patrimonium verwierf en verzekerde dat het stadsbestuur als een "pater bonus" het monument zou bewaren en onderhouden. Hij loofde beeldhouwer De Bruyn en wees erop dat priester Daens, om zijn programma te verwezenlijken, over de partijen heen steeds een beroep gedaan had op mensen en veel steun kreeg van de socialisten, die ook voor de lotsverbetering van de armen streden, strijden en zullen blijven strijden. Er volgde een waarderend handgeklap en samenzang 'Daenslied' op muziek van het 'Arteveldlied'.

Wie hield stil bij ons zuchten en kermen
bij ons smart?
Wie stond recht om het volk te beschermen
kloek van hart?

Keerzang:
Priester Daens. Priester Daens
Onze roem en onze lans.
Hij stond recht om het volk te beschermen
Eert hem thans

Wie blijft hoog in ons hart verheven
Als een held
Wie zal steeds in ons Vlaanderen leven.
Hoog vermeld.

Daarna volgde de feestrede van dr. Jozef Gooossenaerts – strijdlustig, volks in verwijzingen naar dialecten en folklore, schetste hij de noden van het Vlaamse volk ten tijde van het Daensisme en nu. Hij onderstreepte de dringende nood aan ontplooiing en ontwikkeling van ons volk. Hij wees naar de toekomst en de noodzakelijke gemeenschappelijke verbanden en culturele samenwerking tussen Vlamingen en Nederlanders om onze gemeenschappelijke taal, het Algemeen Beschaafd Nederlands, te promoten en te vrijwaren. De taal van bijna 20 miljoen mensen zit immers geprangd tussen drie grote culturen: de Franse, de Engelse en de Duitse. Na de uitvoering van een kort muziektukje sprak een fiere en gelukkige voorzitter De Neve het dankwoord. "(...) Mogen de drie huldedagen en de blijvende aanwezigheid van priester Daens en zijn idealisme, vereeuwigd in dit monument, de figuur en de strijd van priester Daens, die zijn volk diende en trouw bleef in het lijden, nu door al-

len begrepen en naar waarde geschat worden. Met het Priester Daensfonds zullen wij hem vanaf nu jaarlijks herdenken. Tot over de nabije en verre graven van onze gestorven broeders ruise nu innig en vroom 'Vaarwel mijn broeder'.

Toon U ook volk de offers waardig
Wees sterk en fier geestdriftig vaardig
bouw eensgezind in stoere trouw
verhoog de welvaart in uw gouw
en draag bewust ook deze eeuw
uw schild, uw vlag, de Vlaamse Leeuw

Met de 'De Vlaamse Leeuw', samenzang met fanfaremuziek, werd de derde huldedag van de Daensherdenking afgesloten.

Het was zeer goed geweest. Het was mooi geweest.
De priester Daensherdenking bracht nieuwe hoop
Bij een verdeeld verbitterd volk was zaad gestrooid.

DE EERSTE JAREN

Het verwerken van de Daensherdenking, de bespreking van de deelnemers, het succes, de betalingen, documenten verzamelen, mensen bedanken, dit alles bracht de leden van het inrichtend comité meerdere malen samen. Er werden afspraken gemaakt en het werk werd verdeeld.

Voor 1958 werden volgende activiteiten gepland en uitgevoerd:

• Aalst 15 juni: Daensherdenking
Om 10 u. H. Mis in de Sint-Martinuskerk, daarna optocht en bloemenhulde aan het Priester Daensmonument op de Werf. De voorzitter bracht Isidoor Hallaert in herinnering († 5.4.1958) en nog eens advocaat Wildiers († 19.6.1957).

• Denderhoutem 22 juni: Advocaat Aloïs De Backerherdenking, daensistisch volksvertegenwoordiger (Denderhoutem 26.5.1858 - 25.5.1904)

Om 9 u.30 H. Mis, gevolgd door een optocht naar het kerkhof met hulde aan het graf van advocaat De Backer. In Denderhoutem kregen we onmiddellijk hulp van een groep daensisten en sympathisanten geschaard rond mevrouw De Dier-Van Herreweghe.

Beide herdenkingen, hoewel maar met één week verschil, trokken veel volk.

• Outer 3 augustus: Plancquaert-herdenking (Wortegem 21.12.1863 - Outer 3.6.1953).

Voor deze gelegenheid werd het inrichtend comité uit Aalst (1957) uitgebreid met de heren Maurits Beeckman (Outer), Julien De Feyter (Ninove) en Romain Eeman (Welle), daensisten en vrienden van wijlen Hector Plancquaert. Om 9 u. H. Mis voor smid Lambrecht, Denis Ceuterick en advocaat Plancquaert. Daarna optocht naar het kerk-

hof met vooraan de fanfare en turnkring uit Moeskroen. Op de grafzerk werd een plaket onthuld waarbij Jules Terryn het woord voerde. Het geheel werd afgerond met een herdenkingsbijeenkomst, waar dr. Arthur Broeckaert, internist en letterkundige uit Geraardsbergen, de hulderede uitsprak. Er was veel volk uit de eigen regio, maar ook uit geheel Vlaanderen met o.a. deelnemers uit Wortegem met de gewezen gemeentesecretaris Hector De Groot en Paul Dewilde ('t Stokerijtje) en een grote groep uit Moeskroen en Zuid-West-Vlaanderen.

De vergaderingen ter voorbereiding van deze herdenking gingen door in de Ceuterickhoeve, of zoals in de volksmond de Plancquaerthoeve. We werden er telkens hartelijk ontvangen door juffrouw Louise Beeckman, de trouwe huishoudster van "Mijnheer Denis en Mijnheer Hector".

Een jaar na de grootse Daensviering overleed Isidoor Hallaert (Aalst 13.4.1865 - Herdersem 5.4.1958). Hij was met alle takken van de Daensistische Beweging meegegroeid en oud geworden. Op 92-jarige leeftijd had hij nog genoten van de Daensviering, maar de herdenking van zijn vriend Hector Plancquaert was niet meer voor hem.

Op een bestuursvergadering van het Priester Daensfonds, einde 1958, kondigde Jules Terryn, toen 68 jaar, aan dat hij de vele vergaderingen in Moeskroen en Aalst niet meer kon blijven bijwonen. De verplaatsingen vanuit Moeskroen vielen hem te zwaar. Hij zou echter samen met de vrienden uit Moeskroen de jaarlijkse plechtigheden blijven bijwonen en drong erop aan zijn ontslag als bestuurslid te aanvaarden. Na het succes van de Plancquaertherdenking was dit een complete verrassing, alhoewel iedereen begrip had voor zijn reden tot ontslag. Voorzitter De Neve stelde Jules Terryn voor als erevoorzitter. Hij zou nog eens met Bert D'Haese, 70 jaar, praten die wegens ouderdom en gezondheidsproblemen ook vroeg hem te ontslaan van de last van de talrijke vergaderingen. Op de volgende vergadering stelde de voorzitter voor om het dagelijks bestuur te beperken: erevoorzitter Terryn, voorzitter Frans De Neve, ondervoorzitter Benedikt De Cock, penningmeester Sander De Vos, secretaris Willy De Turck en Jules Delafortrie als afgevaardigde van de familie Daens. Dit werd door de vergadering aanvaard.

In 1957 waren de stortingen een steun voor de herdenking. In het overgangsjaar 1958 was het niet altijd duidelijk

of het de lidmaatschapsbijdrage of een aanvullende steun betrof. In 1959 werd het volledig duidelijk: gewoon lid 20 F, steunend lid 50 F en erelid 100 F, te storten op het bekende postrekeningnummer 5996.17, Priester Daensfonds, Aalst. Vrij vlug en vrij talrijk kwamen in 1959 de eerste reacties.

Het jaar 1959 begon pijnlijk. In januari overleed plots Geert De Neve, zoon van de voorzitter, een beloftevol universiteitsstudent, die aan de herdenking in 1957 hard had meegewerkt. Het was een zware, bijna onaanvaardbare slag voor de familie De Neve, evenals voor de bestuursleden van het Priester Daensfonds – we waren eigenlijk één grote familie geworden. Het was bijzonder zwaar voor mij – ik was immers in de voorbije jaren kind-van-den-huize. Vaak ging ik Frans wekken uit zijn middagdutje, volgens zijn afspraak. Terwijl moeder De Neve - Leonie Priem koffie zette, besprak ik met de voorzitter wat nodig was, waarna ieder aan zijn werk ging. Het overlijden van Geert zette ongewild een domper op de activiteiten, waarbij hetzelfde scenario als in 1958 werd opgesteld: Aalst, Denderhoutem en Outer.

Alleen in Aalst werden de mis en dus ook de herdenking een week vroegd, omdat op de voorziene zondag, bij de verjaardag van de dood en begravenis van priester Daens, de toen nog jaarlijkse processie werd gehouden.

Het jaar 1959 was ook een speciaal jaar omdat toen het boek van prof. Karel Van Isacker klaar was en hij van zijn oversten toelating kreeg om dit boek uit te geven licentia Superiorum Ordinis - Imprimi potest - Imprimatur Mechliniae 15 octobris 1958. L. Suenens vic. gen. Het langverwachte boek 'Het Daensisme - de teloorgang van een onafhankelijke, christelijke arbeidersbeweging in Vlaanderen 1893-1914' lag in de winkels. Het werd bij de huldeviering te Aalst achteraan in de feestzaal van het Stadhuis te koop aangeboden.

In 1940 was reeds een boek van dr. H. J. Elias verschenen: 'Priester Daens en de Christene Volkspartij'. Met het boek van Van Isacker verscheen een nieuwe wetenschappelijke studie van het Daensisme, uitgegeven door de Nederlandse Boekhandel, Antwerpen. Ondanks de uitzonderlijke grote oplage voor zulk een historisch werk was het boek vlug uitverkocht en verscheen een tweede druk.

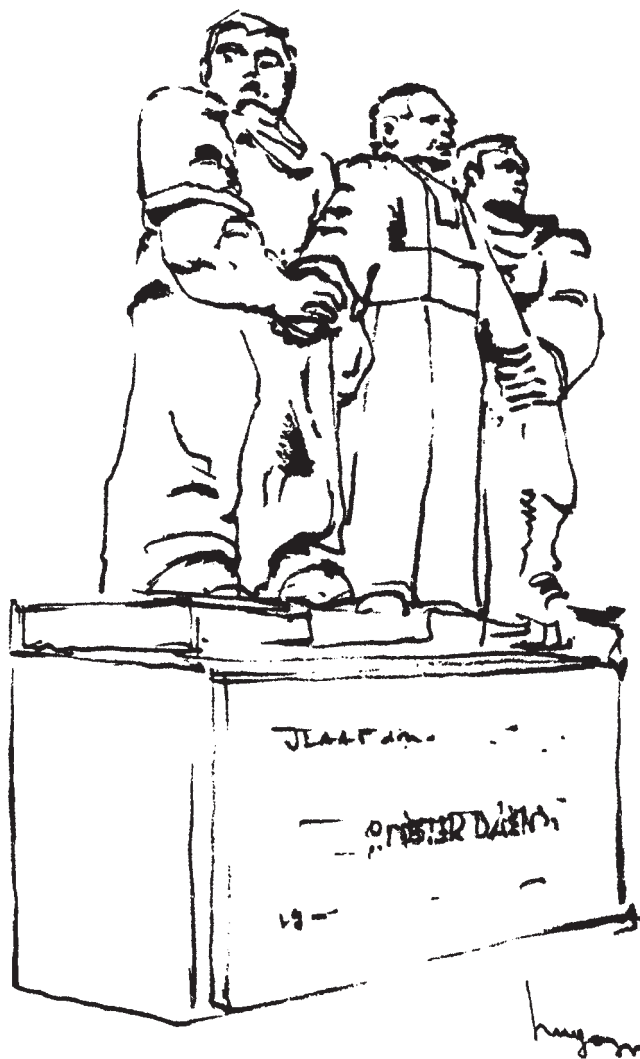
Prof. Van Isacker besluit in zijn boek: (...) hoe moeilijk het blijft om een oordeel over het Daensisme uit te spreken. Men blijft echter het dichtst bij de waarheid,

wanneer men de Daensisten aanziet als de slachtoffers van de strijd tussen conservatieven en democraten. Zonder het afbrekerswerk van de conservatieven zou er nooit een gestrafte priester Daens zijn geweest, en was de Christene Volkspartij van Aalst een bloeiende tak van de Vlaamse christen democratie geworden, precies zoals de groep 'Het Volk' in Gent, die hetzelfde standpunt innam als Daens, maar het ongeluk niet had te stuiten op een ontoegeeflijke tegenstander. Met dit besluit laat men de leiders van de Christene Volkspartij, niettegenstaande de fouten en vergissingen die men hen kan verwijten, voor de geschiedenis recht wedervaren, en

een tweede blijvend monument verduurzaamd, vereeuwigd werd.

1960 en 1961 blijven topjaren in ledenaantal.

De herdenking van 1957 met de activiteiten van de daarop volgende jaren hadden het Daensisme ontegensprekelijk in de actualiteit gebracht. Een belangrijk aantal gespreksavonden in '60 en '61 over het Daensisme door prof. K. Van Isacker s.j. met toelichting over zijn pas verschenen boek werden georganiseerd voornamelijk in Davidsfondsafdelingen en gewestkringen van Vlaamse Clubs. Deze avonden werkten de bekendheid in de hand bij een van oudsher Vlaamsminnend publiek.

onderlijnt men de verantwoordelijkheid van wie én uit gebrek aan inzicht, én uit politieke hartstocht bewust of onbewust een belofterijke volksbeweging naar de ondergang dreven. Het was alsof de Priester Daenshulde, naast het monument in steen, nu met

De aanwezigheid op de herdenkingsplechtigheden te Denderhoutem, Outer en Aalst nam toe. De periode van de nieuwsgierigheid voor een bezoek aan het monument leek voorbij, maar de sympathisanten bleven langs komen, ook kunstenaars, kunstcritici en groe-

pen leerlingen van kunstschole. Het werk van beeldhouwer De Bruyn werd druk besproken en door critici meer en meer opgevolgd.

De eerste vijf jaar van de werking van het Priester Daensfonds zou met grote voldoening worden afgesloten.

De eerste omzendbrieven voor de lidmaatschapshernieuwing waren pas verstuurd of het overlijdensbericht van Jules Delafortrie lag in de brievenbus. Hij overleed op 24.2.1962 pas 56 jaar, in Asse-ter-Heide. Hij had van 1957 tot aan zijn overlijden alle vergaderingen van het Daensfonds bijgewoond. Tijdens de vergadering ter voorbereiding van de Daensdag werd overeengekomen om Luc Delafortrie aan te zoeken zijn broer te vervangen in het bestuur. Naast Jules was Piet Van den Bruele (1928-1982) uit Terneuzen het meest actief op en rond de jaarlijkse plechtigheden. Piet was de jongste telg van de zes kinderen van Albert Van den Bruele en Anna Daens, die na de Eerste Wereldoorlog in Zeeuws-Vlaanderen (Nederland) een nieuw vaderland hadden gevonden. De voorkeur bleef bij Luc, omdat Terneuzen toch ver lag voor de tussentijdse vergaderingen. Piet werd trouwens lid van de beheerraad op 19 juni 1977. Luc verving dus zijn broer in het bestuur van het Priester Daensfonds, maar was tijdens de eerste periode weinig actief. Hij was als redacteur verbonden aan de politieke en economische redactie van De Standaard en werd in 1964 secretaris-generaal van Intermix en zou zich daar eerst inwerken.

In 1962 overleed in Wortegem Hector De Groot (1888-1962). Met de bevrijding werd hij afgezet als gemeente-secretaris van Wortegem, maar bleef een persoonlijke vriend van Hector Plancquaert.

Er waren de jaarlijkse misvieringen met de herdenkingen, optocht naar het monument met de fanfare uit Moeskroen. Tijdens de eerstvolgende vergadering, bij de nabeschouwingen van de vieringen, stelde de ondervoorzitter Benedikt De Cock voor om ook nog andere activiteiten te organiseren, zoals een busreis naar de IJzerbedevaart, naar het Vlaams Nationaal Zangfeest en nog andere uitstappen. Er werd ook gedacht aan debat- en volkse culturele avonden. De jaarlijkse vergaderingen, meestal in het Stadhuis, waren veel te plechtig voor de gewone mens. Hij verwees naar de vele wijkkringen waarop het Daensisme destijds steunde. Benedikt was op de vooravond van zijn pensioen en zag een zee van vrije tijd op hem afkomen.

Hij had echter geen vervoermiddel, wat zijn ideeën beperkte tot de stad Aalst zelf. De daaropvolgende bespreking verliep verward. Men vond het goed, maar het Priester Daensfonds was in de eerste plaats opgericht om hulde te brengen en de nagedachtenis te eren van de pioniers van het Daensisme. Dergelijke debatavonden, tenzij over de historische betekenis van het Daensisme, zouden ons te veel bij het alledaagse, het hedendaagse brengen. Repliek: in de kerk wordt toch gepredikt over vergeten en vergeven en er waren sprekers geweest die amnestie aanraakten. Tegenargument: geen enkele tekst bij de herdenking van 1957 verwijst naar enige actualiteit.

Hiermede was een probleem gesteld: in herinneringen blijven leven en afhaken van de levende wereld, zonder besluit, alleen dit. Er was geen bezwaar voor het oprichten van een nieuwe vereniging te Aalst onder de naam Priester Daensvrienden. Hierbij had Sander De Vos zijn bemerkings: zijn die leden ook lid van het Priester Daensfonds of komen er twee verenigingen in dezelfde stad? Zal het Priester Daensfonds dan geen leden verliezen? Ik verwees even naar de één meivieringen in Moeskroen, waar ik als secretaris samen met de voorzitter aanwezig was. De voorzitter sprak er in 1960 en ikzelf in 1962, hoofdzakelijk over de actualiteiten.

Blijkbaar had ieder van het bestuur het recht er een eigen mening op na te houden en ten persoonlijke titel te verkondigen, wat niet tegen het idee-engoed van de pioniers indruiste.

De herdenkingsplechtigheden van 1963 kenden een normaal verloop. Bij de nabeschouwingen werd even stilgestaan bij de leeftijdscategorieën van de leden en het aantal leden, overleden tijdens de afgelopen vijf jaren. De vijf herdenkingsmissen werden ter discussie gesteld: zijn vijf zondagvoormiddagen niet van het goede te veel? Maar Sander De Vos wou niet toegeven. Hij had een ongelooflijk diepe eerbied voor de familie Daens en dus bleven de missen ook voor Pieter Daens en mevrouw Pieter Daens-Mayart. Sander drong opnieuw aan om het adres van het Priester Daensfonds op zijn adres te brengen. Hij werd ouder, zijn gehoor ging sterk achteruit waardoor hij moeilijker op straat kwam. Besluit: er werd een groen briefpapier aangemaakt met de foto van priester Daens en als adres: Posthoornstraat 26 te Aalst. Benedikt bracht telkens verslag uit over de werking van de Priester Daensvrienden. Hij had de vereniging op 8 december

1962 opgericht. Gustaaf Beeckman, drager van de herdenkingsvlag sinds 1958, Jaak Roelandt en Albert Van der Borght, lid van een grote familie en allemaal daensisten, waren bij de stichters terwijl dr. H. Gravez de vereniging patroneerde.

Op 13 februari 1963 overleed Petrus Van Schuylenbergh (° 3.3.1872), wegbereider van de Christene Volkspartij. Hij was er bij vanaf de stichting in 1893 en had telkens op meerdere verkiezingslijsten gefungeerd, maar verliet de partij in 1905. Van 1919 tot 1946 was hij volksvertegenwoordiger namens de christelijke arbeidersbeweging op een katholieke eenheidslijst. In 1957 kreeg Petrus Van Schuylenbergh geen kans om lid te worden van het erecomité niet genodigd - niet toegelaten - hij had het Daensisme verlaten, verraden. Het bewees hoe hard sommigen reageerden en hoe verschillend een hulde boven ideologische verschillen geïnterpreteerd werd. Hoewel sociaalbestuurder De Vos en ik persoonlijk dit onlogisch vonden, werd er geen zaak van gemaakt om de eenheid bij de herdenking te behouden. Dat op de jaarlijkse plechtigheid, waarbij regelmatig naar overledenen werd verwezen, Petrus Van Schuylenbergh niet genoemd werd vond ik zeer pijnlijk. Ik had er op voorhand op gewezen, maar om niemand te kwetsen werden in 1963 geen afgestorvenen in herinnering gebracht. Sommige leden van de leiding van de christelijke arbeidersbeweging verbond Aalst, vonden dit onlogisch, onaanvaardbaar, eerst in 1957 en nu in 1963. Ze werden gesteund door enkelen die, in 1945 en de daarop volgende jaren, het hardst tegen Van Schuylenbergh gekant waren omdat zijn zoon Jules als "zwarte" ter dood veroordeeld werd. Ze vonden dat Van Schuylenbergh een groot onrecht was aangedaan door hem niet te vermelden bij de eerste christen democraten. Ze schreeuwden moord en brand en wezen mij met de vinger. Jammer, er was niets aan te doen, het was voorbij, maar... niet vergeten.

Totaal onverwacht kwam de functie van verbondssecretaris bij het A.C.V. vrij. Het hoofdbestuur A.C.V. arrondissement Aalst diende, bij geheime stemming, een opvolger aan te duiden. Er waren drie kandidaten. De voorzitter Richard De Schepper samen met Rik Kuylen, A.C.V. nationaal, en E. H. A. Schotsaert leidden de vergadering en verkiezing. Ik haalde reeds bij de eerste stemronde de helft plus één en werd dus verkozen. Daarop vroeg een hoofdbestuur lid het

woord. Hij sprak namens een minderheidsgroep en drong erop aan dat de nieuwe secretaris vóór zijn aanstelling zou beloven voor alle leden zonder onderscheid te werken en nooit alleen voor de vlaamsgezinden. Hij had "zwarten" gezegd, maar de proost, persoonlijk en geheel zijn familie ten onrechte zwaar getroffen door de repressie, had hem verbeterd door hem er op te wijzen dat zwarten kleurlingen zijn en wij Europeanen blanken en in dit midden christenmensen met liefde voor de evennaaste. Op de volgende hoofdbestuursvergadering kwam ik uitgebreid terug op de noodzakelijke inzet – wat niet zou ontbreken en terecht gevraagd werd – op de eerbied voor ieders eigenheid en op begrip en verdraagzaamheid in eigen midden. Laat ons samenwerken en dit doen met de mensen zoals ze zijn en niet zoals men zou willen dat ze zijn. Het voorval bewees eens te meer dat ieder, die zich onvoorwaardelijk beroept op eigen waarheid, eigen gelijk – het grote gelijk – verblind geraakt tot onverdraagzaamheid en toonde aan hoe verdeeld gereageerd werd op de ontvoogdingsstrijd.

Ook op 2 oktober 1963 werd Z. E. H. C. De Vos, sociaal-bestuurder A.C.W. en sinds 1958 deken in Herzele, benoemd tot deken in Aalst en zone-deken van Dender-Zuid. Dit stemde de leden van het Priester Daensfonds tot grote vreugde.

We wisten uit ervaring dat deken De Vos niet gebukt ging onder de woorden van boven of van buiten. Hij was iemand die mee opstapte naar het grafmonument in 1957. Ieder voelde toen aan waarom hij dat deed en juist daarom was zijn aanwezigheid stil en sterk.

Ons vertrouwen en vreugde waren gegrond. Vele bijkomstigheden vielen weg: aanvangsuur van de mis, homilie, offergang, gezangen zouden geen problemen meer opleveren in de keizerlijke stede en ook elders.

Aleidis Dierick, gedurende meer dan tien jaar lid van de Raad van Beheer van het Priester Daensfonds, schreef een gedicht over Z. E. H. De Vos:

In zijn kerk staan de ramen wijd open
op het nieuwe op wat zeker zal komen
aggiornamento van Aalst tot Rome.

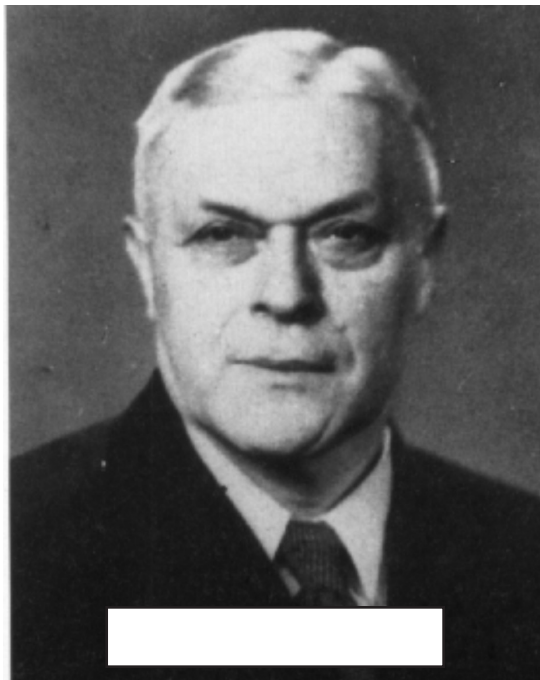
Beschaamd om de kerk en toch trouwer dan
anderen

dwarsslijger soms op de spoorlijn der wet
voorloper ook waar het traag gaat veranderen
heeft hij de stoelen al klaar gezet.

Wegen ontstaan waar hij stappen zet.

en de Vos dat is zomer en koren
en wijsheid en slim zijn voor God
en niet te veel tot de groten behoren
niet struikelen over elk klein gebod.

In 1964 kreeg Denderhoutem meer aandacht. Het was zestig jaar geleden dat advocaat De Backer (26.5.1858 - 25.5.1904) overleden was. De vrienden van Denderhoutem met als voortrekster mevrouw De Dier-Bertha Van Herreweghe zorgden voor een fijn programma, opgeluisterd door de fanfare. Luc Delafortrie hield de herdenkingsrede, waarin hij de volkse persoonlijkheid van advocaat De Backer beklemtoonde als de man die het politieke dienstbetoon in al zijn facetten in ons land

gestalte gaf. Frans De Dier, echtgenoot van mevrouw Bertha Van Herreweghe, was pas tot burgemeester van Denderhoutem aangesteld. Hij voerde een daensistische lijst aan wat terug het probleem stelde: leven in herinnering en wat met het levende heden.

De herdenkingen te Outer en Aalst verliepen zoals in de voorbije jaren. Hector Plancquaert was elf jaar overleden en in Outer werd nog eens stilgestaan bij zijn persoonlijkheid. Bij de viering van 1000 jaar Wortegem kreeg hij een ereplaats bij de prominente gemeentenaren.

Op 3 oktober 1964 overleed Edmond Tallier (° 1873) te Aalst. Hij was van bij

de stichting van de Christene Volkspartij, initiatiefnemer en eerste voorzitter van de daensistische vakbond van het spoorpersoneel. Op 9 november van datzelfde jaar overleed Remi Vanderschelden (4.2.1879) in Deerlijk. Hij was een daensistische strijder in het Kortrijkse, een man met een zeer verdienstelijk curriculum (zie Lexicon van de Daensistische Beweging, Frans Van Campenhout).

Een rukwind vernielde in 1965 een marmeren plaat van het grafmonument van priester Daens. Het Priester Daensfonds liet het monument in zijn oorspronkelijke staat herstellen. Met Allerheiligen werden, zoals alle voorgaande jaren sinds 1957, bloemen neergelegd bij de graven van de pioniers in Denderhoutem, Ninove, Outer, in Aalst op het graf van de moeder van priester Daens en aan het grafmonument van priester Daens en in Gent bij het graf van K. L. Van Opdenbosch.

De Priester Daensvrienden lieten hun vlag inwijden door deken De Vos. Bij de jaarlijkse plechtigheid stond telkens de herdenkingsvlag van 1957 vooraan en vanaf 1965 samen met de vlag van de Priester Daensvrienden.

Op 23 december 1965, naar aanleiding van een Pieter Coucke-herdenking, kon men in Het Volk lezen: Aalst is beroemd om drie figuren Dirk Martens - Pieter Coucke - en ten slotte is het ook de stad van Priester Daens die in de 19de eeuw een programma opstelde dat een einde moest maken aan de uitbuiting waarvan de arbeider het slachtoffer was.

In die rumoerige jaren werd bij een studentenbetoging in

Leuven een spandoek meegedragen met Woeste of Daens. Bij de strijd om Leuven Vlaams schreef prof. R. Derine in de Gazet Van Antwerpen:

nu nog draagt de kerk de gevolgen van het feit dat zij in de 19de eeuw te lang naar Woeste heeft geluisterd en zo te laat op de sociale stromingen heeft gereageerd. Ook toen achtte men het niet nodig in te gaan op de dringende vermaningen van enkele extremisten. Die situatie, dat systeem van twee maten en twee gewichten dat men vroeger liever luisterde naar Woeste en co, het is nu even nefast als toen.

Tien jaar werking

De eerste omzendbrief van 1966 vermeldde het tienjarig bestaan van het Priester Daensfonds en veertig namen van overleden leden. Het lidgeld bleef ongewijzigd, maar men deed een beroep op de oude getrouwen om, spontaan, hun bijdrage iets te verhogen gezien de zware kosten voor de herstelling van het grafmonument. Alles bleef zoals voorheen: drie vieringen en vijf missen.

In Outer werd stilgestaan bij de figuur van smid Lambrecht (1858-1906), hoewel in Ninove begraven, en zijn graf werd gesierd met een grafzuil. Smid Frans Lambrecht behoorde tot de stichters van de partij in 1893 en was zeer actief bij de uitbouw in het Ninoofse, het Pajottenland en het Brusselse. Hij had zijn diploma behaald aan de hoefsmederijschool van Kuregem-Anderlecht en vertoefde voor de daensistische werking veel in Brussel of het Brusselse, waar hij o.m. een steenbakkersvakbond oprichtte.

De viering in Aalst kreeg onverwacht een speciaal tintje. Pater Pil, benedictijnermonnik in Steenbrugge, hield de homilie en sprak daarna ook aan het monument. Monseigneur Caudron, missiebisshop in de V.S., was hier met vakantie, was in de mis aanwezig en stapte mee op naar het monument. In 1957 had hij, vanuit de V.S., de bouw van het monument gelukkig gesteund.

Op 28 februari 1966 overleed Victor Van der Haegen op 96-jarige leeftijd. Hij had de daensbeweging van in het begin mede gestalte gegeven en overleefd. Hij was de medestichter van een coöperatieve weverij in Denderhoutem en een in Kerksken. In 1957 had hij samen met Romain Eeman het monument onthuld. Tijdens de jaarvergadering werden door de voorzitter zijn grote verdiensten in herinnering gebracht in de Daensistische Beweging en ook voor de vele uitgeweken Vlamingen door zijn initiatief en steun aan De Gazette van Detroit.

In het vooruitzicht van 1967 – de zestigste verjaardag van het overlijden van priester Adolf Daens – publiceerde Bert Debaere in Raak, maandblad van de K.W.B., over meerdere pagina's een artikel over priester Daens, de gesmade voorvechter.

Begin 1967 werd te Aalst een gespreksavond georganiseerd door het Davidsfonds en De Rank (socialistische culturele vereniging) met als onder-

werp: 'Waarom werd priester Daens opstandig?'. Dit debat, ingeleid door prof. K. Van Isacker en Louis Paul Boon, kende een grote belangstelling, ook in de pers. Er werd bekend gemaakt dat Louis Paul Boon aan een boek over Pieter Daens werkte.

Zoals elk jaar grepen de misvieringen plaats: op 26 maart voor Pieter Daens en op 14 mei voor mevrouw Pieter Daens-Mayart in Aalst, op 28 mei voor advocaat De Backer in Denderhoutem, op 4 juni voor Hector Plancquaert, smid Lambrecht en Denis Ceuterick te Outer en op 18 juni de jaarlijkse herdenking te Aalst. Samenkomst om 9 u.30 op de Hopmarkt, met het muziekkorps van Moeskroon naar de Sint-Martinuskerk, optocht naar het monument, bloemenhulde, korte optocht door de stad en feestvergadering in het Stadhuis. Bij de herdenking van de zestigste verjaardag van het overlijden van priester Daens werd de herdenkingsrede, uitgesproken door letterkundige André Demedts (augustus 1957), als brochure uitgegeven en ruim verspreid.

We hopen dat deze handelwijze ieder zal bevredigen. We verstouten ons bij deze gelegenheid, een oproep te doen tot allen om lid te worden van het Priester Daensfonds - Aalst.

Lidgeld ongewijzigd 20 F gewoon - 50 F steunend en 100 F erelid.

Naar jaarlijkse gewoonte gingen ook in 1968 de volgende plechtigheden door: op 24 maart voor Pieter Daens en op 23 mei voor mevrouw Pieter Daens-Mayart in Aalst, op 26 mei voor advocaat De Backer in Denderhoutem, op 9 juni voor Hector Plancquaert, smid Lambrecht en Denis Ceuterick te Outer en op 16 juni de jaarlijkse herdenkingsmis te Aalst. Optocht naar de kerk, na de mis naar het Priester Daensmonument, neerleggen van bloemen, optocht naar het Stadhuis voor de herdenking van vijftig jaar overlijden van Pieter Daens.

Het programma van deze herdenking werd volledig samengesteld door de voorzitter en zoals altijd kunstminnend, verzorgd, voornaam en met aandacht voor details. Godelieve De Geyseler, aan de piano begeleid door Luc Kiekens, zou een vijftal liederen zingen, o.a. 'Mijn moederspraak' en 'Heeft een roosje milder geuren' van Peter Benoit.

De voorzitter diende onverwacht in bed te blijven en kon de plechtigheden niet bijwonen. Tijdens het opwachten van de vrienden uit Moeskroon op de Botermarkt, vonden Benedikt De Cock en Sander De Vos dat ik, als secretaris,

het best de herdenkingsplechtigheid moest leiden.

In mijn welkom na de gebruikelijke begroetingen, stond ik even stil bij de figuur van Pieter Daens, medestichter van de Christene Volkspartij te Okegem in 1893. Hij betrok later zijn broer Adolf bij het opstellen van het programma en bij de uitbreiding van de partij. Pieter Daens was gemeenteraadslid, volksvertegenwoordiger van 1904-1914, uitgever van de weekbladen Het Land van Aalst en De Werkman, journalist, volkspublicist en dichter (zie Lexicon van de Daensistische Beweging, Frans Van Campenhout). Ik vermeldde ook nog dat het slotwoord zou uitgesproken worden door schepenen Van Hoorick en ik leidde Luc Delafortrie in die de herdenkingsrede uitsprak.

In zijn feestrede schetste Luc Delafortrie het leven, de gedachten en de werkkraft van de gebroeders Daens in de strijd voor de sociale en Vlaamse ontvoogding van ons volk. Koppig zijn tegen onrecht is een goddelijke deugd, zei de spreker en hij drong aan, na de grote hulde door het volk in 1957, op een volledige rehabilitatie van de gebroeders Daens op alle domeinen. Hij nodigde de stad uit om fier het geestelijk erfgoed van de daensisten te bewaren.

In zijn slotwoord zei Bert Van Hoorick o.m. dat de daensisten niet alleen voor de ontvoogding van de Vlaamse arbeiders hadden gevochten, maar ook voor de afbakening van het terrein waarop het travaillisme zal gebouwd worden. Hij besloot: De culturele autonomie in 't verschiet wordt de verdere bekroning van het werk van de daensisten.

Naar aanleiding van deze vijftigste verjaardag van het afsterven van de gekende democratische voorman Pieter Daens en als blijvende herinnering gaf het Priester Daensfonds de brochure 'Pieter Daens 1842-1919' weer uit in de oorspronkelijke tekst. Deze korte levensbeschrijving werd in 1919 opgesteld door volksvertegenwoordiger K.L. Van Opdenbosch onder de schuilnaam Stijn Storms.

In 1919 zei Jan De Neve in de lijkrede bij de begrafenis van Pieter Daens: Had Pieter Daens zich bij de rangen van het kapitaal aangesloten, dan zouden geld en eretekens hem overvloedig te beurt zijn gevallen, maar neen, liever koos Pieter Daens de armoede, ja zelfs de dood dan zijn volk aan zijn lot over te laten. In het huldied voor Pieter Daens leest men ondermeer:

Een edel hart vol christen zin
Gestaald door kamp en lijden
Een hart vol zoete broeder min
En sterkend hoop op bet're tijden.
Een grote ziel vol kloeken moed
Gepuurd door ramp en zegen
Hij streed in wel en tegenspoed
maar voort langs steile barre wegen.

Een kloeke man, bespot, gehoond
Door wie de zwoegers haten
Maar met een liefdekrans gekroond
Door duizenden christen democraten
Hij deed de groene vlag zo buid
In 't gouden zonlicht wapperen
Hij droeg ze stevig, hief ze stout
Aan 't hoofd van onze dapperen.

Op de volgende bestuursvergadering, na de vieringen, werd nog eens ernstig stil gestaan bij het aantal missen: zoveel voormiddagen! Ook de herdenkingen in Denderhoutem, Outer en Aalst lagen dicht bij elkaar voor een aantal mensen. Maar Sander bleef koppig volhouden. De penningmeester Sander De Vos kreeg meer en meer problemen met zijn gehoor: zelfs zijn hoorapparaat bood geen voldoende hulp meer. De contacten met hem werden steeds stugger en vooral op samenkomsten werd het zeer moeilijk. Zijn gehoorprobleem was trouwens de reden dat hij de huldevergadering voor Pieter Daens niet kon voorzitten.

In het eerste rondschrift van 1969, naast de vraag tot vernieuwing van de lidmaatschapsbijdrage, werden maar drie missen aangekondigd: 26 mei te Denderhoutem, 8 juni te Outer en 15 juni te Aalst. Onzekerder en ouder wordend verbleef Sander met zijn echtgenote vaak bij familie in het Antwerpse en daardoor verminderden de contacten met hem. Luc Delafortrie daarentegen speelde meer en meer een actieve rol. In hetzelfde jaar overleed zijn echtgenote, mevrouw Martha 't Joncke, waardoor Luc verplicht was opnieuw af te remmen.

Naar jaarlijkse gewoonte werd een eerste omzendbrief in 1970 verstuurd in februari en een tweede als uitnodiging voor de volgende plechtigheden: 18 mei te Denderhoutem met een mis voor advocaat De Backer 6 juni te Wortegem met 'H. P. 70' een Hector Plancquaertherdenking: om 18 u.30 onthulling van een monument op het dorpsplein; om 19 u.30 H. Mis en om 20 u.30 'Dag der 500'. Deze viering groeide uit tot een nationale plechtigheid waaraan, samen met het Priester Daensfonds, V.T.B., Davidsfonds, Vermeylenfonds en Willemsfonds meewerkten. Het monument, ontworpen door Paul Dewilde die tevens organisator was van het H. P. 70, is 6 meter hoog

met een vlaggenmast van 9 meter, een eikenhouten standbeeld, de reus Plancquaert waardig.

Er was veel volk, waaronder minister Placide De Paepe en volksvertegenwoordiger Jan Verroken.

7 juni te Outer met om 18 u. de jaarlijkse mis, voorafgegaan door een zoektocht Wortegem-Outer. Een zeer gelukt initiatief dat veel volk op de been bracht.

14 juni te Aalst met om 10 u. de jaarlijkse eucharistieviering voor priester Daens, overleden familie en daensvrienden (later zou de intentie van de mis nog wijzigen: voor priester Daens, de pioniers en overleden daensisten). Na de mis optocht naar het monument en vergadering op het Stadhuis.

Alhoewel het Priester Daensfonds er niet bij betrokken was, werd 1971 een bijzonder jaar. Buiten de gebruikelijke plechtigheden, die aan belangstelling niets moesten inboeten, verscheen het boek van Louis Paul Boon: 'PIETER DAENS of hoe in de negentiende eeuw de arbeiders van Aalst vochten tegen armoede en onrecht', uitgegeven bij de Uitgeverij De Arbeiderspers - Amsterdam.

Op pagina 5 leest men: 'Dat één gedachte u allen geleide en sterke: te weten dat gij te midden van al dit woelig strijden maar één soort vijand hebt: zij die u uitbuiten... En maar één soort bondgenoten: zij die naast u en met u lijden.' Pieter Daens.

'Alle arbeiders hebben voor allereerste plicht, elkaar te steunen in de strijd om het bestaan, en zich niet te laten verdelen door een hoop kluchtspelers.' Smid Lambrecht

'... Leen ons gehoor en sluit u aan vreemd kan niets het volk weerstaan
Uit nood en leed u zien geheven
dat is het doel waarnaar wij streven
Aan u, o volk, de zegepraal'
(Socialistisch strijdlid)

In zijn woord vooraf vermeldt de schrijver: (...) geen enkel woord fantasie is in het hele boek te vinden. Al het beschrevene is naakte nare werkelijkheid geweest, nog niet zo heel lang geleden. (...) Toch ligt het niet in de bedoeling iemand te kwetsen of in een verkeerd daglicht te stellen, maar integendeel zo objectief mogelijk deze strijd te beschrijven. Misschien dat het een weinig zijn nut kan hebben, voor wie een vergelijking wil maken met de sociale en politieke strijd van vandaag ... of van morgen. Louis Paul Boon
Een boeiend boek, een historisch-sociaal verhaal, een monumentale uitgave van 660 pagina's waarin de schrijver Pieter Daens zelf aan het woord laat.

Jan De Feyter uit Terneuzen, die de daensvieringen samen met de familie Van den Bruele bijwoonde en zelfs lid van de Raad van Beheer werd, vertelde eens dat dit boek meer bekendheid aan de zaak-Daens geschonken had dan 15 jaar herdenkingen, en dit vooral in Nederland.

In Moeskroen overleed op 14.3.1971 een van de meest idealistische zuivere en programmagetrouwe daensisten Jules Terryn, 82 jaar oud. Hij was zoals zovele Vlamingen getekend door hun inzet voor het Daensisme en de Vlaamse Beweging en door alle tegenkantingen in hun leven, maar hij haalde toch nog de ouderdom der sterken.

Het jaar 1972 werd opnieuw een speciaal jaar. De tentoonstelling in de Belfortzaal in 1957 had aangetoond dat er voldoende archiefmateriaal voorhanden was en dat de bevolking een grote belangstelling vertoonde voor de geschiedenis van het Daensisme. Na 1957 was het steeds een droom geweest om een Daensmuseum met al het voorhanden zijnde en nuttig archiefmateriaal in te richten. De voorzitter Frans De Neve, een fijne man, kende de familiegegevens van de daensistische strijders en van hun kinderen door en door. Hij had een sterke persoonlijkheid die bij velen, die twijfelden, vertrouwen bijbracht en hen wist te overtuigen om documenten in 'bruikleen' af te staan aan een blijvend museum en archief van het daensistisch gedachtegoed en strijd. Luc Delafortrie, die intussen zeer actief geworden was in het bestuur, was hierbij een grote hulp. Het lukte hem om het familiearchief samen te brengen. Het verzamelen en bezorgen van documenten bij de voorzitter thuis duurde ruim tien jaar. Eindelijk was het zover.

Met Marcel De Bisschop als burgemeester vanaf 1970 en zoon Jan De Neve als schep van Aalst lukte het om gebruik te maken van een ruimte in een openbaar gebouw.

Naast Denderhoutem en Outer werd de agenda van de herdenking te Aalst op zondag 18 juni 10 u. eucharistieviering in de Sint-Martinuskerk, 10 u.45 bezoek aan het Priester Daensmonument met neerleggen van bloemen, 11 u. opening van het Priester Daensmuseum in het Oud-Hospitaal. Er was veel volk en een ruime belangstelling van historici. Na de ceremoniële plechtigheden kon de voorzitter met fierheid de prominenten rondleiden in de verzorgde lokalen met historisch verantwoord opgesteld materiaal, zoals brieven, foto's, persknipsels en bijpassende toelichting. Onze

voorzitter kon terecht fier zijn, het was zijn werk, al hadden velen geholpen en er uren aan gewerkt onder leiding van Ignace De Vos en Frans-Jos Verdoodt. Naast het monument waren museum en archief van zeer grote waarde voor de kennis van het Daensisme in Vlaanderen. Het zou trouwens meerdere jonge historici aanzetten om in hun regio verder opzoekingswerk te verrichten. Later zal het D.A.V.S. (Daensmuseum en Archief van de Vlaamse Sociale strijd) een aantal grote initiatieven kunnen nemen dank zij subsidies van de Koning Boudewijnstichting. Achtereenvolgens werden Rein D'Haese, Luc Geeroms en Machteld Van de Perre verantwoordelijken in het D.A.V.S. Rein werd lid van de Raad van Advies en Luc en Machteld actieve leden van de beheerraad.

1972 bracht naast vreugde voor een belangrijke stap in de blijvende uitbouw van het gedachtegoed, ook pijn en verdriet. Op 6 februari overleed Louis De Bruyn uit Denderleeuw op 90-jarige leeftijd. Hij was tot aan zijn dood daensistisch Vlaams-nationaal strijder. Aan het Daensmonument had de voorzitter herinneringen opgehaald van zijn grote verdiensten in het Aalsterse en vooral van zijn moedige strijd in Denderleeuw. Ook Sander De Vos, 82 jaar, zou ons definitief verlaten op 15 september 1972 en zijn verdienstelijke echtgenote Bertha zou hem twee jaar later naar de eeuwigheid volgen. Als jong daensist – Sander was 17 jaar bij de dood van priester Daens – beleefde hij de voortdurende hatelikheden tegenover de familie Daens en de daensisten vanwege behoudsgezinde fanatici. Deze belevenissen zouden zijn leven tekenen. Op veertienjarige leeftijd zat hij eens naast zijn vader op de communiebank. De pastoor weigerde zijn vader de communie en alvorens zijn zoon Alexander de communie ontving zei hij: "Kom, menneken we zijn hier weg". Hij trok zijn zoon van de communiebank en ze verlieten de kerk. Sander zou, buiten zijn huwelijk en verplichtingen bij begrafenissen, geen voet meer in de kerk zetten. Wanneer uiteindelijk in 1957 toelating kwam voor een misviering bij de Daensherdenking, zou hij dit argument gebruiken om de daaropvolgende jaren, bijna uitdagend, te eisen dat er ieder jaar missen opgedragen werden voor de pioniers van het Daensisme. Hierbij ontstond er steeds een twist over data, uren, gezangen, homilie, ... in zoverre dat te Aalst Benedikt De Cock en elders ikzelf contact opnamen met de pastoor. Sander was in feite een zeer gelovig

man, seizoen-christen geworden met doopsel, communie, huwelijk en vermoedelijk begrafenis in de kerk, maar hij had sterk geleden onder het machtsmisbruik van een triomfalistische kerk met haar machtsstructuren en instellingen uit zijn jeugd.

Zijn belevenissen hadden tot gevolg dat Sander ging behoren tot de harde kern van het Daensisme. Na Wereldoorlog I werd hij opgesloten voor activisme, maar door het assisenhof vrijgesproken. Hij bleef daensist met een nooit aflatende eerbied voor de familie Daens en later werd hij de spil in de administratieve onderbouw voor de verenigingen van het Vlaams-nationalisme. Het V.N.V. beantwoordde aan zijn dynamiek, hardheid, rechtlijnigheid en vrijheidsdrang, maar niet aan wat later de steun aan het nazisme bleek te zijn. Gedurende 1940-1945 bleef hij financieel controleur bij de Unie van Hand- en Geestesarbeiders. Hij werd erg getroffen bij de bevrijding, niet alleen materieel maar vooral innerlijk, toen er in die periode geen grenzen bestonden voor de pijn die de mensen elkaar aandeden.

In zijn laatste tien levensjaren, vereenzaamd door zijn hardhorigheid, heeft pater Gardiaan van de capucijnen, omzeggens burens, door zijn veelvuldige bezoeken en vooral via de familie langs de kant van zijn echtgenote, zijn houding tegenover de kerk doen verdwijnen. Een familielid uit het Antwerpse nodigde hem uit naar zijn priesterwijding en eremis maar niet komen uit beleefdheid, maar als gelovige en als steun voor wat ik mij als 'pastor' voornem. Sander had ja gezegd en deed wat hij moest doen, want hij bezat de oeroude Germaanse deugd van trouw aan een gegeven woord. Sander De Vos was niet alleen streng voor zichzelf, maar ook voor anderen. Hij was een punctueel boekhouder.

Benedikt De Cock, eens gepensioneerd in 1962, dus de periode dat Sander minder en minder buitenkwam, ging Sander bijna iedere werkdag bezoeken. Niet als tijdverdrijf, maar Sander moest alles weten, anders was het mis. Voor mij gold ongeveer dezelfde afspraak, vanaf 1958, om hem persoonlijk te verwittigen als er nieuws was, telefonisch ging niet door zijn slecht gehoor. Als medewerker/samenwerker moest ik zeker om de week bij hem langs gaan om verslag uit te brengen. Een bezoek duurde niet nutteloos lang. Hij ontving me steeds vriendelijk en er waren vele momenten van intense gedachtewisseling en verrijkend samenzijn. Zijn

harde standpunten en achterdocht – door zijn hardhorigheid – hadden invloed, zij het beperkt, op de werking van het Priester Daensfonds. Buiten af en toe eens een kortsluiting als gevolg van mankementen van het menselijk karakter bleef onze vriendschap voortbestaan. Ik denk nog steeds met eerbied terug aan Sander en stel met vreugde vast dat de vruchten van Sander De Vos, penningmeester-stichter van het Priester Daensfonds, blijven voortgroeien in het Priester Daensfonds en er buiten. Sander werd als penningmeester opgevolgd door Hendrik Ottoy, die ook schatbewaarder was bij de Daensvrienden.

BEZINNEN - STICHTING VAN OPENBAAR NUT

De vraag "waarheen met het Priester Daensfonds" lag reeds een tijdje op "s herten grond" van ieder bestuurslid en vermoedelijk ook bij tal van leden en sympathisanten. Einde 1972 en de eerste maanden van 1973 werd dit terugkerend agendapunt als volgt omschreven Alles en iedereen, dus ook het Priester Daensfonds, moet zich op geregelde tijden in vraag stellen en aanpassen aan de veranderlijke omstandigheden en tijden maar, zeer belangrijk, vasthouden aan de onvervangbare beginselen waarvoor Daens en de pioniers hadden gevochten.

Het bestuur bereikte een consensus. In het Stadhuis, op de algemene vergadering bij de jaarlijkse herdenking (13 juni 1973) gaf Luc Delafortrie toelichting over dit voornemen op basis van volgende tekst:

- Het Priester Daensfonds herhaalt met vaste wil een vereniging te zijn en te blijven buiten elke politieke partij en strekking.

- Het P.D.F. blijft trouw aan het doel waarvoor het werd opgericht: hulde brengen aan priester Daens, en aan de bekende strijders van het eerste uur en de talloze naamloze daensisten die gestreden en geleden hebben voor het daensistisch ideaal, hun gedachtegoed blijven verspreiden en ijveren voor hun rehabilitatie.

- Het P.D.F. zal zich vanaf heden, indachtig wat vermeld is, meer uitspreken over de algemene en universele rechten van het Vlaamse volk op cultureel, maatschappelijk, sociaal-economisch en staatkundig vlak.

Onderlijnd zal worden dat de structuren falen die de verscheidenheid der mensen niet in acht nemen, zoals een maatschappijopbouw faalt waar geen

aandacht is voor achteropgeraakten, voor mensen aan de rand van de maatschappij, die met moeite kansen krijgen.

- Voor het behoud van onze taal dient de taalunie met Nederland ondersteund te worden. Ook de werking in Benelux-verband dient versterkt te worden; om zo ook een grotere invloed te krijgen op de toekomstige structuren van Europa en meer zeggingschap voor rechtvaardigheid en vrede in de wereld.

- Het P.D.F. zal alles ondernemen om een rechtsstatuut te verwerven en een werking op gang te brengen om deze doelstellingen te verwezenlijken.

De koersrichting werd op handgeklap en enthousiasme onthaald. Alle bestuursleden, ieder volgens zijn eigen kunnen, gingen aan de slag.

De herdenkingsplechtigheden in 1974: Denderhoutem op 26 mei, Outer 2 juni en Aalst 16 juni.

Ook in 1975 en 1976 gingen de herdenkingen in dezelfde volgorde en met evenveel belangstelling door. In die jaren werden veel contacten gelegd en werd heel wat lobbywerk verricht om de erkenning van het Priester Daensfonds door de overheid te verkrijgen.

Er werden statuten opgesteld en na raadpleging van velen, waaruit later de Raad van Advies zou samengesteld worden, gewijzigd, opnieuw aangepast en eindelijk bij akte verleden op 15 december 1975 door notaris W. Ballaux uit Aalst.

Nog voor de Daensdag van 17 juni 1976 werden de statuten van het Priester Daensfonds, stichting van openbaar nut, bij koninklijk besluit door minister Herman Vanderpoorten goedgekeurd. Het KB verscheen in het Belgisch Staatsblad van 7 oktober 1976.

De beheerraadsleden waren overgelukkig. Eindelijk werd verworven waaraan drie jaar hard was gewerkt. Luc Delafortrie had hierbij de meeste verdiensten. Allen hoopten op nieuwe mogelijkheden van het Priester Daensfonds en er werden grootse plannen gesmeed. Een eerste resultaat: bij KB van 17.2.1977 werden de lidgelden en giften vanaf 1.000 BEF fiscaal aftrekbaar (dit besluit werd einde van de jaren tachtig ingetrokken).

De beheerraad was, bij stichtingsakte van 15.12.1975 samengesteld uit: Frans De Neve (voorzitter), Benedikt De Cock en Willy De Turck (ondervoorzitters), Hendrik Ottoy (penningmeester), Suzanne Lenaerts (secretaris) en Luc

Delafortrie (organisatie). De zetel van het Priester Daensfonds was, en is nog steeds, op het Stadhuis te Aalst. Het correspondentieadres verhuisde naar Aarschot, waar Luc met zijn echtgenote Suzy woonde.

Op 13.12.1976 overleed generaal-majoor Julien Bouhon, kleinzoon van de zus van priester Adolf en Pieter Daens. Hij had de acties van het P.D.F. actief gesteund en aan alle plechtigheden deelgenomen. Als lid van de verguisde familie Daens probeerde hij in het Belgisch leger een Vlaams en sociaalvoelend generaal te zijn.

Er kwam nog meer nieuws... op 17 december 1976 werd te Antwerpen het Daens Actiefonds gesticht door Jaap Kruihof (prof.), Hugo Benoy (socialist), André De Beul en Nelly Maes (Volksunie), Jan De Brouwere (communist) en Flor Ficher (priester). Zij noemden zich een eenheidsbevorderende beweging van progressieve krachten in wijken en gemeenten met als doel een rechtvaardiger samenleven, permanente inspraak op alle domeinen van het menselijk leven en tot internationale solidariteit met vooruitstrevenden uit andere landen. Zij stichtten een eigen blad Het blad en hierin noemde het Daens Actiefonds zich soms kortweg Daensfonds, zodat er naamverwarring ontstond. Het Priester Daensfonds geraakte moeizaam in gesprek met dit Daens Actiefonds dat met streven en werking sterk op de toekomst was gericht. In het Priester Daensfonds werd gevreesd dat de werking tot algehele erkenning en eerherstel van Daens en de zijnen naar de achtergrond zou verschuiven. Er werd met een gerechtelijke procedure over naamgebruik "Daensfonds" bedreigd en gestart. Het Antwerpse initiatief van socialisten, flaminganten en christenen verdween echter na een drietal jaren.

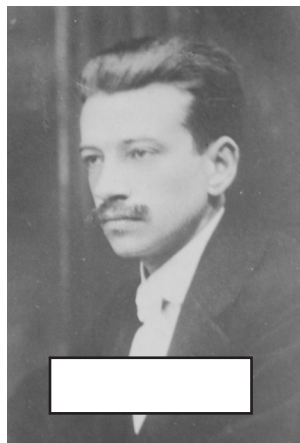
Wijlen professor Max Wildiers, min-

derbroeder-capucijn, filosoof, Vlaming en wereldburger had in die tijd een leerstoel in Californië en verbleef vaak in het buitenland. Op de Daensdag 1978 zei hij mij, zacht en met zijn eeuwige glimlach: ge moogt niet te zeer in eerherstel en herinneringen blijven en afhaken van de levende wereld. Met het Antwerpse initiatief had u samen ruimere mogelijkheden om U te verheffen boven uw cultus van een zeer verdienstelijk verleden.

Was 1976 een succesjaar, 1977 bracht ons opnieuw bij de dood. Op 23 maart 1977 overleed, vrij onverwacht, alhoewel reeds een jaar ziek, onze voorzitter Frans De Neve. Hij was pas 66 jaar, had zijn zaak toevertrouwd aan zijn zonen, en was vol verwachting van een rustiger leven om nog meer bezig te zijn met het Priester Daensfonds.

Ik had het voorrecht door dit onherstelbaar verlies op de Daensdag, 19 juni 1977, een memoriam aan zijn persoon en zijn verdiensten als voorzitter te wijden. Talrijke vooraanstaanden, waaronder burgemeester Louis D'Haeseleer en Placide De Paepe, burgemeester van Gent, velen uit de Vlaamse Beweging waren samen met mevrouw De Neve, de kinderen en de familie aanwezig op de academische zitting. Tijdens de Daensdag 1997, twintig jaar na zijn overlijden, werd zijn gedachtenis opnieuw in herinnering gebracht.

De voorzitter was een fijne man. Zoon van wijlen senator Jan De Neve (1870-1942) en daensist van het eerste uur, een belangrijk persoon in de daensistische, later Vlaams-nationale sociale organisaties tot aan zijn dood. Hierdoor kende hij persoonlijk vele daensistische leiders. Frans was een geboren leider-diplomaat, geniaal in het onderscheiden van het essentiële en het bijkomstige en in de kunst van het relativeren. Alle mensen waren voor hem gelijkwaardig. Hij beleefde een soepele rechtlijnigheid, kon hoeken afronden en met zijn gepaste humor steeds milderen. Ik had het voorrecht met hem gedurende twintig jaar nauw samen te werken en heb hem intens gekend. Hij heeft op mij een onuitwisbare indruk gelaten, o.m. door de menselijke warmte die hij uitstraalde en zijn gezegden die steunden op weldoordachte overwegingen. Bij Frans was er overeenstemming tussen de eisen van het modern verstand en de noden van het menselijk hart. Alleen vriendschap maakt een samenleving menselijk was één van zijn vele uitspraken. Voor hem was amnestie (dat er tot op heden nog

steeds niet gekomen is) een blijk van staatkundige wijsheid.

Op de Daensdag 1977 werd ook de eerste Priester Daensprijs uitgereikt. De juryleden waren: André Demedts (letterkundige) als voorzitter met prof. Theo Luyckx (R.U.Gent) en prof. Lode Wils (K.U. Leuven). Er waren zeven inzendingen. Reinoud D'Haese kreeg een eervolle vermelding met zijn studie Overgang van het Daensisme naar het Vlaams-nationalisme in het arrondissement Aalst. Dirk Luyckx uit Broechem werd laureaat met zijn werk Adolf Pauwels 1864-1902 en de Christene Volkspartij.

Het overlijden van de voorzitter was een rem, maar de werking ging voort. Op 14 mei 1977 werd Luc Delafortrie bij algemeen handgeklap de tweede voorzitter van het Priester Daensfonds. Hij zou dit blijven tot september 1989 om dan opgevolgd te worden door Herman Slagmulder, onze huidige en verdienstelijke voorzitter.

Luc Delafortrie was de motor bij de koersrichting sinds 1973, zodat de geplande werking gewoon kon doorgaan. Die werking is niet op te sommen. Ze ligt vervat in het bulletin van het Priester Daensfonds dat vier tot zesmaal per jaar verscheen sinds 1977 en dat sinds 1991 de naam Daens Vandaag draagt. Enkelen onder u zullen nog wel alle nummers bezitten, maar ze zijn steeds te raadplegen in het D.A.V.S. (Daensmuseum en Archief van de Vlaamse Sociale Strijd) te Aalst.

Hoogtepunten uit die jaren blijven – onvolledig en willekeurig opgesomd – de erkenning als stichting van openbaar nut, nu een kwarteeuw geleden, de uitgebreide beheerraad, de Raad van Advies, het driemaandelijks tijdschrift of ledenblad, de driejaarlijkse Daensprijs, de redactieraad van het tijdschrift, de werkgroep over historisch onderzoek, over staatshervorming, over eigen organisatie, de gewestkringen, de muziekmaatschappij Tot heil des volks, de daensistische grondopvattingen, de tentoonstellingen door het DAVS, de toneelstukken en opvoeringen, de luisterspelen op de radio, de films met als succesfilm Daens van baron Stijn Coninx, het Daensjaar in 1989 (150 jaar na de geboorte van priester Adolf Daens op 18.12.1839), het mea culpa van de kerkelijke overheid in de zaak-Daens, de talrijke boeken en geschriften over Daens en het Daensisme, de jaarlijkse herdenkingen die, vooral de laatste tien jaar, richtinggevend zijn voor de sociale en Vlaamse ontvoogding.

Door al de jaren heen, met vele hoogtepunten, met vallen en opstaan, werd er titanenwerk verzet, in de geest van de pioniers van het Daensisme door heel wat vrijwilligers. Er ontstonden banden en herinneringen die nooit meer uit het arduin van het geheugen te wissen zijn. Het aangehaalde bewijst dat het niet altijd kommer en kwel was.

In 1982 was er toch nog een pijnlijk gebeuren: op 26 januari overleed Benedikt De Cock, 84 jaar oud en sinds 1957 ondervoorzitter van het Priester Daensfonds.

Van velen die door 't leven gaan, staat weinig opgeschreven, maar de beeltenis die Benedikt De Cock nalaat is onuitwisbaar. Voor zijn vele verdiensten draag ik volgende zinnen op:

Benedikt (1898-1982) was een totaal "selfmade" man, achtereenvolgens drukkersgast, letterzetter, linotypist, corrector. Hij had geheel zijn leven in opiniërende kranten gewerkt, met uitgesproken ideeën en overtuigingen, zelfs extreem: eerst bij groen-Vlaamse, daarna bij communistische.

Als linotypist en zeker als corrector heb je veelal kennis van het onderwerp nodig en dit zijn er vele in politieke

kranten. Je moet een algemene intelligentie beheersen om mogelijke onduidelijkheden van een redacteur, te elfder ure, tactvol te verbeteren.

Zo volgde Benedikt, zij het gekleurd, de actualiteit intenser dan de meeste van zijn leeftijdgenoten.

Door zijn omgang met mensen en uit eigen levenservaring had ook hij leren relativeren. Hij bezat een volkse wijsheid en een realistische kijk op de werkelijkheid. Op Benedikt waren de woorden van Cardijn van toepassing: wat het meest in de wereld verloren

gaat is werkmensenverstand. Benedikt behoorde tot de adel van de werkersstand of zoals Pieter Daens het omschreef: de ware "eïldom" ligt niet in de rijkdom of ronkende titels, maar in het hart van de volkmensen, die werken voor hun dagelijks brood. Benedikt was in zijn doen en laten een eenvoudige, onopvallende, zorgzame, minzame, edele figuur, die niet de minste behoefte had om vooraan te staan in het zonlicht. Hij kon groeien en bloeien, ook in de schaduw. Hij was er en dat was voor hem voldoende.

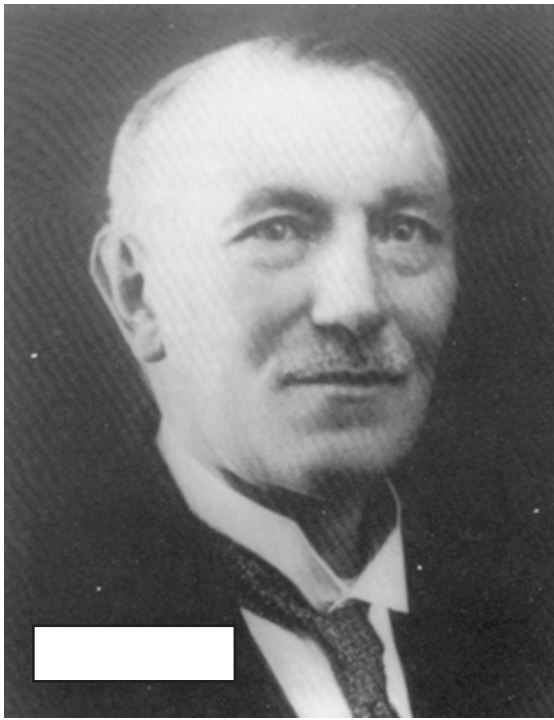
Je wist altijd wat je aan Benedikt had, ook op vergaderingen: een oprecht mens, steeds recht voor de vuist. In moeilijke momenten, op gedempte toon, stil, bezonnen, medezoeken naar uitkomsten. Vol vreugde en luidruchtig als er iets te vieren was, want Benedikt kende iedereen en iedereen kende Benedikt. Wanneer de gevolgen van de vreugde soms te zwaar wogen, kon je hem wel eens het refrein horen zingen: Wie kan er mij zeggen waar ik woon? Wie mij weder naar huis brengt beloon ik...

De Priester Daenshulde en de herdenkingen van de pioniers van het Daensisme waren voor hem dagen van zegepraal. De utopie, waarvoor Daens gestreden en geleden had tot aan zijn dood, was realiseerbaar. Er waren tal van sociale en Vlaamse verwezenlijkingen sinds zijn prille jeugd, toen hij als kind, huis aan huis, De Werkman trachtte te verkopen. Hij waardeerde het verworvene en bewonderde de vele pioniers van het Daensisme, maar ook de velen die, na Daens, deze utopie gedeeltelijk hebben gerealiseerd. Uit zijn strijd had hij onthouden: vandaag verlicht morgen. We moeten niet de revolutie, maar de evolutie in de evolutie zijn. Het "volk" maakt Vlaanderen.

Benedikt was zeer dienstvaardig voor de medemensen in zijn buurt en voor de vele bekenden en vrienden. Hij was sterk sociaal geëngageerd in de algemene drukkersbond: lokaal en nationaal speelde hij een belangrijke rol. De drukkersbond, oorspronkelijk neutraal, daarna aanleunend bij het socialisme, een deel van een groter geheel en met de bonus van de macht van het geheel. In zijn strijdslust kende hij alleen medestrijders en allen waren welkom. Met deze houding heeft hij ook tal van ontgoochelingen opgelopen, maar zijn kijk op de goedheid van de mens, zijn optimisme en idealisme hebben hem steeds voortgedreven.

11 juli was voor hem heilig, het jaarlijkse hoogfeest. Een dag uit de geschiedenis

vol zegepralen, waar door eigen macht, verdedigd, bewaard en herwonnen werd alles wat ons eigen was. Ook op de Vlaams-nationale Zangfeesten en de IJzerbedevaarten was hij telkens aanwezig. De dynamiek van de groep vormt enthousiasme, geeft bezieling en het aantal, de massa, geeft macht was zijn gezegde. Juist daarom was hij aanwezig op zoveel mogelijk vergaderingen en samenkomsten waar hij het nodig achtte.

De ondervoorzitter had als leuze Vlaanderen aan de Vlamingen, niet enkel de begrensde grond, maar een huis, een 'heimat-lieve' woon, waar de Vlaming gelukkig kan zijn. Vlaanderen in België! Ja, maar wij in Vlaanderen, zonder franskiljonse inmenging. Een Vlaanderen waarin goedmenende mensen, over ideologische strekkingen en partijen heen, een rechtvaardige, vredelievende, verdraagzame volksgemeenschap bouwen.

Benedikt, het Priester Daensfonds blijft u dankbaar voor de getuigenis van uw leven.

25 jaar stichting van openbaar nut heeft van overheidswege niet gegeven wat verwacht kon worden. Gebrek aan middelen heeft tal van initiatieven vroegtijdig doen stoppen.

Democratie is de beste bestuursvorm, maar het moet werkbaar en betaalbaar blijven.

EEN JUBILEUM IS OOK DANKEN

Velen hebben verdiensten aan de groei en de werking van het Priester Daensfonds, aan het tot stand komen en een kwart eeuw activiteiten als instelling van openbaar nut. Plaatsgebrek liet niet toe het erecomité volledig te noemen en ook niet de velen die betrokken waren bij de organisatie en het verloop van deze grootse herdenking in Aalst en de herdenkingen in de gemeenten in de loop van de voorbije jaren. Al de leden van de adviesraad, opgericht in de periode voor de erkenning als instelling van openbaar nut, zijn een grote steun geweest.

Ze hebben ook grote verdiensten bij het actualiseren van het gedachtegoed van het Daensisme op 25 maart 1979. Zo bleef het Priester Daensfonds gericht op een verdere democratische, pluralistische, sociale ontplooiing van de Vlaamse volksgemeenschap in een autonoom Vlaanderen. Allen verdienen speciaal dank. Ook wie meewerkten aan de stichting en het functioneren van de gewestelijke kernen verdienen dank, de middelen waren onvoldoende om de werking te bevestigen.

Hetzelfde geldt voor de initiatiefnemers en de medewerkers aan de werkgroepen Historisch Onderzoek en Staats-

hervormingen, Uitbouw van het fonds. Namen noemen zou te ver gaan.

Aan wie in de loop der jaren, maandelijks over meerdere jaren de bestuurs- en beheersvergaderingen bijwoonden en om de een of andere reden afhaakten of minder actief werden, houd ik de beste herinneringen: Suzy Lenaerts, echtgenote van wijlen Luc Delafortrie. Zij was secretaris en 'duivel-doet-al' van 1973 tot eind 1989; aan Greta Schaerlaeken, de hulp of adjunct-secretaresse. Verder nog o.m. Aleidis Dierick, Jan De Feyter, Dries De Schepper, Hugo Landuyt, Jan Olsen, nog steeds commissaris, Koen Rotsaert, Luc Salu, Hendrik Strijpens, Julien Van Laethem, Frans-Jos Verdoodt en Guy Verbruggen. Voor het huidig bestuur en leden van de beheraad verwijs ik naar Daens Vandaag. Een ploeg trouwe medewerkers met een enthousiaste voorzitter, gesteund door de ouderdomsdeken Luc D'Hondt, actief bestuurslid sinds 1975-1976. Dank zeggen aan de stichters van het Daensfonds wordt een appèl van doden, maar...

wie luistert kan in stilte horen
de verre stem van hen die slapen

...
ik ben soms droef om leegten diep in mij
om vrienden uit mijn lentetijd
hun namenstoet schuift traag voorbij.

Nog voor de viering op 19 juni 1957 overleed op 86-jarige leeftijd, onverwachts, meester Emiel Wildiers. Hij stichtte in Antwerpen de Christene Volkspartij samen met drie confraters: advocaten Hector Lebon (Zottegem 28.11.1863 -A'pen 27.10.1935), Adolf Pauwels (A'pen 1864 - 1902) en Emiel Schiltz (A'pen 1865-1929).

Seretaris Willy De Turck rouwt om Frans De Neve

Algemene vergadering van 19 juni 1977

Mevrouw De Neve reikt de eerste Priester Daensprijs uit aan de laureaat Dirk Luyckx (19 juni 1977)

De voorzitter omringd door de jury, burgemeester Louis D'Haeseleer en Willy De Turck

Isidoor Hallaert (Aalst 13.4.1865-Herdersem 5.4.1958) was met alle takken van de Daensistische Beweging meegegroei. Op 92-jarige leeftijd had hij nog genoten van de Daensviering, maar de herdenking in 1958 van zijn vriend Hector Plancquaert was niet meer voor hem.

Op 24.2.1962, pas 56 jaar, overleed Jules Delafortrie. Hij had van 1957 tot aan zijn dood alle vergaderingen bijgewoond. In Moeskroen stierf op 14.3.1971 een van de meeste idealistische en programma-getrouwe daensisten: Jules Terryn, 81 jaar oud. Sander De Vos, verdienstelijke penningmeester, verlaat ons voor eeuwig op 15.9.1972 op 82-jarige leeftijd. Ze kenden mekaar reeds van onmiddellijk na de Eerste Wereldoorlog. Beiden waren getekend door hun inzet in het Daensisme en de Vlaamse Beweging. Ondanks heel wat tegenkantingen in hun leven haalden ze toch de ouderdom van de sterken.

Het Priester Daensfonds werd pas in 1976 erkend als instelling van openbaar nut (Belgisch Staatsblad 7.10.1976) en op 21 maart 1977 wisselt de eerste voorzitter Frans De Neve het tijdelijke met het eeuwige. Hij was 66 jaar, gepensioneerd en nog steeds vol enthousiasme voor de verdere uitbouw van het Priester Daensfonds. Het was een zware klap voor zijn familie, vrienden, maar ook voor het fonds.

Benedikt De Cock (Aalst 11.8.1898 - 26.1.1982) overleed op 84-jarige leeftijd en had het Daensisme met de papepel meegekregen. Zijn ouders hielden een wijklokaal van de daensisten open en hij werd een actief propagandist. Hij heeft ontelbare paren schoenzolen versleten voor de Christene Volkspartij van priester Daens, voor het Daensfonds en voor de Daensvrienden.

De aartsvader van de Vlaamse Beweging dr. jur. Bert D'Haese, geboren te Geraardsbergen (5.6.1889) en onverwacht overleden te Knokke op 20.10.1982, werd in Hekelgem onder grote volkstoeloop begraven op 23.10.1982. In 1970 werd zijn echtgenote Paula Tinel, een sterke Vlaamse vrouw, ten grave gedragen. Zijn doodsprentje vermeldt: hij heeft zich ingespannen voor de heropstanding van zijn volk en behoort tot de gelukkigen die in hun levensavond hebben kunnen zien dat het allemaal geen maat voor niets is geweest. Met zijn tijd mee en helder van geest tot zijn laatste dag is hij altijd raadgever van het Daensfonds gebleven. Op de Daensdag van 1983 kon ik zijn rijkgevuuld leven en de vele verdiensten opnieuw voor de

geest roepen.

In de namenstoet van het eerste uur vermelden we ook nog Z. E. H. Deken De Vos († 1984), Romain Eeman († 1958), Raymond Tallier († 1964), Victor Van der Haegen († 1966), Pater Scholl († 1968), Kamiel Hackx († 1983), Ernest Van den Berghe († 1995) en Placide De Paepe († 1989).

Onze gedachten gaan ook naar Luc Delafortrie, tweede voorzitter († 1999), Dominique De Groot (Mere † 1990) en Frans De Vijlder († 1990).

SLOT

Het Priester Daensfonds, gedurende 25 jaar instelling van openbaar nut, is een pluralistische vereniging in ideeën en samenstelling buiten en boven elke politieke partij. Het wil de gedachtenis van de pioniers van het Daensisme eren en het gedachtegoed verspreiden, dat geactualiseerd werd in vier kerngedachten: solidariteit met de medemens, ontplooiing van het Vlaamse volk, democratisering van de samenleving en doorbreken van de verzuiling op elk gebied.

De werking steunt volledig op vrijwilligers. Vanuit die grondgedachten is er belangeloze inzet voor een meer democratische, een meer dynamische

en een meer op de medemens gerichte Vlaamse samenleving, waarin allen gelijke kansen moeten krijgen met bijzondere aandacht voor de achteropgeraakten o.m. het toenemend nieuw proletariaat van bestaansminimum- en kleine pensioentrekkers. In de werking wordt geijverd voor een bewuster sociaal burgerschap bij de Vlaamse identiteit met een groeiende solidariteit, ook grensoverschrijdend. Van bij het ontstaan zijn we wevers van mensen en verenigingen voor een beter en mooier Vlaanderen, waarin iedereen

zich thuis voelt.

Omdat de staatsgrenzen niet altijd gelijklopen met de volksgrenzen en de geschiedenis leert dat grenzen moeilijk aangepast worden, ijvert het Priester Daensfonds voor een volwaardige deelstaat Vlaanderen, die kan aansluiten of verbanden sluiten met federale, Europese en mondiale structuren.

Priester Daens; zijn levenslot; het Daensisme

Het Priester Daensfonds moet ons met vrouwen vervullen. Wat moeilijk, klein en zelfs uitzichtloos begon, groeide en resulteerde in heel wat en kan nog groter, belangrijker worden.

In 2007 zal het Daensfonds goud verwerven, na een zilveren jubileum als instelling van openbaar nut.

Jubilea doen meestal aan veroudering denken. In de voorbije periode was er een flinke dosis weerbaarheid nodig. Het zijn geen gemakkelijke uitdagingen: vooruit kijken, naar de toekomst zien, steeds verder bouwen ook met nieuwe bouwers aan Vlaanderen, nu in explosie als multiculturele samenleving en met een groeiende kloof tussen arm en rijk, hier en in de gehele wereld.

De huidige voorzitter Herman Slagmulder en samen met hem onze hele ploeg beheerraadsleden, vrienden voor het leven, werken daar hard aan. Geen instelling, bijna 50 jaar oud, is zo jong gebleven als het Priester Daensfonds. Al blijft alles wat mensen ondernemen vaak onvoltooibaar.

Samen met de dichter André Demedts hopen en herhalen we in koor:

Vlaanderen

We kunnen voor U het zwaarste dragen en hongeren, lange tijd.

Achter het werk, achter het leed der dagen zien wij het groeien van uw heerlijkheid en dat belet ons moe te zijn of ooit te klagen om wat zo vaak verloren schijnt in deze strijd om al de dingen die aan 't hart ons lagen en die we om U hebben vaarwel gezeid. Want door ons lijden en verzaken wordt uw waardigheid vergroot en schoon en goed willen we U maken en uwe vrijheid zien vóór onze dood.

De geschiedenis van het Priester Daensfonds dient nog geschreven te worden, daarvoor moet nog veel geordend en verzameld worden. De tijd ontbrak en de ruimte is te beperkt om iedereen en alles te vermelden o.m. de namen uit de arbeidersbewegingen, de vrienden uit de Vlaamse Beweging, tal van Aalstenaars en mensen uit de Denderstreek en hun kinderen, die veel verdiensten hebben. Excuus dat hun namen ontbreken. Daarbij is de steller te emotioneel betrokken voor de vereiste afstandelijkheid.

Laat dit een uitnodiging zijn voor 2007.

Willy De Turck, ondervoorzitter medestichter van het Priester Daensfonds in 1957

Wie schrijft de verdere geschiedenis van het Priester
Daensfonds?

Beschermende Leden 2001

Priester Daensfonds

Christelijke Mutualiteit - Aalst

Pieter Amerijckx, Gent

Blanche De Baere, Waregem

DAVS, Aalst

Tony Derde, Aalst

Andries De Schepper, Evergem

Willy De Turck, Leuven

Wilfried Dhondt, Ninove

Gemeentebestuur Herzele

Gilbert Garré - Merelbeke

Rob Librecht, Vlierzele

Herwig Sonck, Denderleeuw

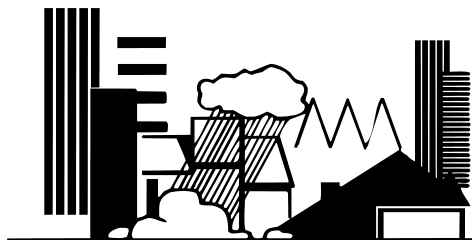
Piet Van Eeckhaut, Gent

Maak Vlaanderen onafhankelijk

Word lid van de Vlaamse Volksbeweging

Secretariaat: 053 / 77 46 99

BOUWBEDRIJF VAN HERREWEGHE

*FAMILIAAL GESTRUCTUREERD BOUWBEDRIJF
MET EEN JARENLANGE ERVARING*

*Honderden referenties
nieuwbouw, appartementsbouw,
industriebouw, openbare werken*

Verbrandhofstraat 34
9300 AALST
(053) 77 18 12

VHW

ISOLATIE

- ! erkend dealer meest kwalitatieve isolatieproducten
- ! alle producten op voorraad
- ! gratis vrijblijvende prijsophaal
- ! eigen studiedienst voor berekening van isolatie
- ! nieuw in ons gamma, plaatsen isolerende chappe
- ! speciale kortingen voor doe-het-zelvers

Voor inlichtingen
VHW ISOLATIE
Verbrandhofstraat 34
9300 AALST
tel (053) 77 18 12
fax (053) 77 12 20

Interbrew

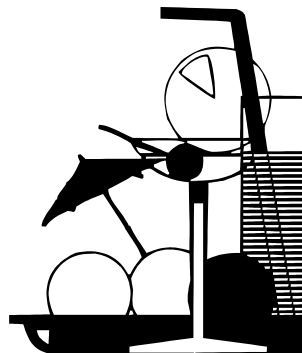

St. Jorisstraat 21 - 23
9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 03 72
Fax 053 / 77 04 82

Ginette Hereman

Klein- en groothandel
horecabehoeften - alu-vormen
alle verpakkingen - pick-up letters
seizoen decoratie - doopartikelen

TAVERNE - RESTAURANT 't Land van Riem

Grote Markt 4 - 9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 49 85

Weekdagen vanaf 11 u.
Zaterdag vanaf 10 u.
Zon- en feestdagen vanaf 11 u. 30
De keuken is doorlopend open vanaf 11 u.30

Voor vergaderingen, reünies en etentjes is er op
de 1ste verdieping een zaal ter beschikking

Estaminet Den babbelaar

waar gezellig keuvelen
een kunst is

TAPAS VARIADAS Spaanse Wijnen

Bourgondische sfeer
met een zuiders tintje

Klapstraat 3 - 9300 Aalst
Tel.: 053 / 77 58 96

Dagelijks open vanaf 16 u.
Zon- en feestdagen gesloten

**KEN JE DE ZEVEN
GOEDE REDENEN
OM JE HUWELIJSLIJST BIJ
DE STER TE LEGGEN ?**

BON

Stuur ons deze bon, U verneemt ze alle
zeven en U ontvangt kosteloos en
vrijblijvend een kosteloze dokumentatiemap

Naam _____
Adres _____
Gemeente _____
Huwelijksmaand _____

♂ DE STER

Kapellestraat 2-4-6
Molenstraat 6-7-9-13-16
9300 Aalst
Tel.: 053 / 21 19 30

PEDILUX N.V.

**Kerkstraat 18 - 9300 Aalst
Tel. 053 / 78 00 42**

SCHOENEN - mode en comfort
in verschillende breedten
ook voor losse schoenzolen

Orthopedische schoentechniek
Steunzolen
Voetverzorging
Podologie
Therapeutische kousen

Een degustatie in

VISRESTAURANT

KELDERMAN

De gezelligste manier om bij elkaar te zijn

terras - tuin - privé-parking

Gesloten op woensdag en donderdag

Parklaan 4 - 9300 Aalst

Tel.: 053 / 77 61 25

Fax: 053 / 78 68 05

KLEDING SINT-ELOOI

Esplanade 1 - 9300 Aalst

Tel.: 053 / 21 15 71

Antwerpia

BANKETBAKKERIJ

*als u houdt
van kwaliteit*

Geraardsbergsestraat 38
9300 Aalst
053 / 21 35 33